

DE STATISTISCHE REEKSEN

HET STELSEL VAN DE KINDERBIJSLAG BIJ DE ZELFSTANDIGEN

HET STELSEL VAN DE KINDERBIJSLAG BIJ DE OVERHEID

Uitgave 2004

Verantwoordelijke uitgever: Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers

Voor inlichtingen: Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (RKW), Departement
Ondersteuning-Research en Financiën, Trierstraat 70, 1000 BRUSSEL

Bijkomende exemplaren kunnen op aanvraag verkregen worden.

Deze gegevens mogen enkel worden overgenomen met vermelding van de bron

INHOUDSTAFEL

A. HET STELSEL VAN DE KINDERBIJSLAG BIJ DE ZELFSTANDIGEN.....	3
1. Inleiding.....	3
2. Het aantal aangesloten zelfstandigen.....	3
3. De rechthebbende gezinnen.....	5
3.1 De rechthebbende gezinnen volgens schaal	5
3.2 De rechthebbende gezinnen volgens het aantal kinderen	6
4. De rechtgevende kinderen	8
4.1 De rechtgevende kinderen volgens schaal.....	8
4.2 Het gemiddeld aantal kinderen per rechthebbend gezin	10
4.3 De rechtgevende kinderen per rang.....	10
5. De rechtgevende kinderen per leeftijdsgroep	11
5.1 Een globale analyse van 1991 tot 2002	11
5.2 Een analyse van 1997-2002.....	13
6. De rechtgevende kinderen volgens hun recht op kinderbijslag	14
6.1 De rechtgevende kinderen van 0-18 jaar	14
6.2 De rechtgevende kinderen van 18 tot en met 25 en van ouder dan 25	15
7. Evolutie van de gehandicapte rechtgevende kinderen.....	18
8. De geboorten en adopties	19
9. De ontvangsten en uitgaven.....	20
9.1. De ontvangsten	20
9.2 De uitgaven.....	20
10. Vergelijkende tabel stelsel ‘zelfstandigen-werknemers’	22
11. Besluit.....	23
 B. HET STELSEL VAN DE KINDERBIJSLAG BIJ DE OVERHEID.....	 26
1. Inleiding.....	26
2. Algemeen overzicht van de verdeling per uitbetalingsinstelling in december 2002	29
3. De rechthebbende gezinnen.....	31
3.1 De rechthebbende gezinnen volgens schaal	31
3.2. De rechthebbende gezinnen volgens het aantal kinderen	33
4. De rechtgevende kinderen	35
4.1.De rechtgevende kinderen volgens schaal.....	35
4.2. De rechtgevende kinderen per rang.....	37
5. De rechtgevende kinderen per leeftijdsgroep	39
6. De geboorten en adopties	41
7. De uitgaven.....	42
8. Besluit.....	42

A. HET STELSEL VAN DE KINDERBIJSLAG BIJ DE ZELFSTANDIGEN

Periode 1991-2002

A. HET STELSEL VAN DE KINDERBIJSLAG BIJ DE ZELFSTANDIGEN

1. Inleiding

Aan de hand van de statistische reeksen kunnen we ons een idee vormen van de kinderbijslagregeling voor zelfstandigen. Deze studie geeft de verdeling weer van de verschillende categorieën van rechthebbende gezinnen en rechtgevendende kinderen. Ze gaat ook de evolutie na in de periode 1991-2002. De cijfergegevens betreffende de kinderbijslag voor zelfstandigen werden ons meegedeeld door het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen.

2. Het aantal aangesloten zelfstandigen

Het aantal, bij een sociaal verzekeringsfonds aangesloten, zelfstandigen bedroeg in 2002, 796.194 eenheden. Ten opzichte van 2001 impliceert dit een minieme stijging met 2.763 eenheden of 0,3 %. De gecumuleerde stijging tussen 1991 en 2002 bedroeg 11,16 %, een stijging met 79.923 eenheden. De verdeling binnen de groep aangesloten zelfstandigen zag er, in 2002, opgesplitst naar categorie, als volgt uit:

- Zelfstandigen die hun activiteit als hoofdberoep uitoefenen (580.218)
- Zelfstandigen die hun activiteit als bijberoep uitoefenen (154.204)
- Zelfstandigen die hun activiteit na de wettelijke pensioenleeftijd uitoefenen (61.772)
- De andere aangeslotenen¹ (0)

De zelfstandigen die hun activiteit als hoofdberoep uitoefenen vormen met 72,87 % de grootste groep, gevolgd door de zelfstandigen in bijberoep met 19,37 %. De zelfstandigen die hun activiteit na de wettelijke pensioenleeftijd nog uitoefenen vertegenwoordigen 7,76 %. In 2002 bevinden er zich geen aangeslotenen in de categorie 'andere'.

Deze verschillende categorieën evolueerden tussen 1991 en 2002 op verschillende wijze, wat geïllustreerd wordt in figuur 1. De groep zelfstandigen in bijberoep vertoont een opmerkelijke stijging, in de periode tussen 1991 en 2002 steeg deze groep met 66,68 % of met 61.689 eenheden. De groep zelfstandigen in hoofdberoep steeg tussen 1991 en 1996 van 560.702 naar 591.654 eenheden. Tussen 1996 en 2002 daalde hun aantal echter opnieuw van 591.654 naar 580.218.

¹ Dit zijn de zogenaamde nog niet uitgegeven gevallen. Het gaat om personen waarvan de bijdragecategorie nog niet kon worden vastgesteld.

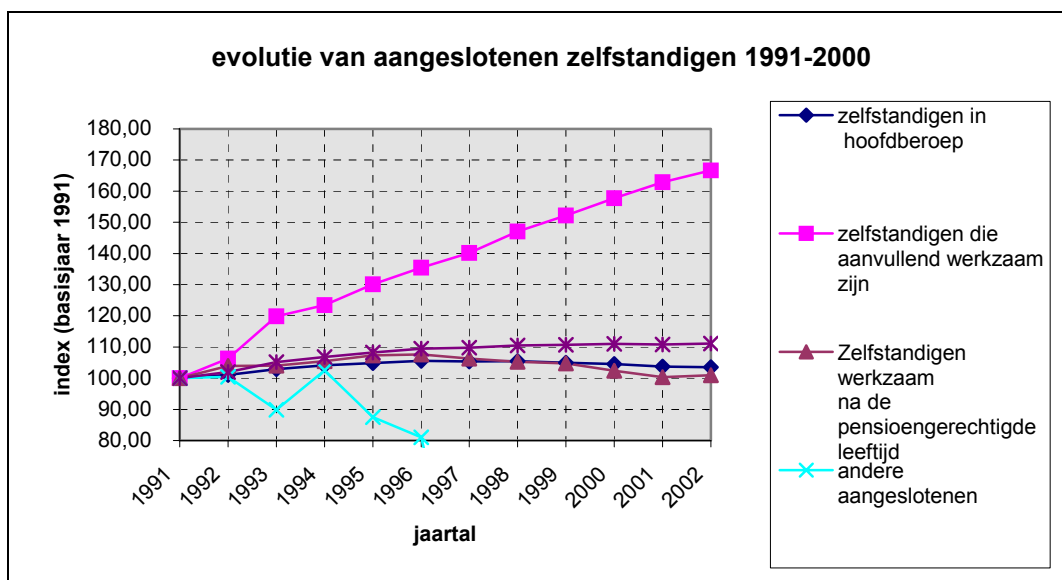
De groep ‘andere aangeslotenen’ tenslotte evolueerde tussen 1991 en 2002 van 1.871 aangeslotenen naar 0 aangeslotenen².

Voor de pensioengerechtigden en de zelfstandigen in hoofdberoep doen zich relatief gezien géén sterke wijzigingen voor. De totale stijging van het aantal aangeslotenen komt bijna volledig voor rekening van het aantal zelfstandigen in bijberoep. Op 79.923 aangeslotenen die er tussen 1991 en 2002 bijkwamen, zijn er 61.689 zelfstandigen in bijberoep. Proportioneel neemt deze groep dus 77,19 % van de stijging (1991-2002) voor zijn rekening.

Vele van de zelfstandigen in bijberoep zijn eveneens werknemers. Het sociaal statuut van de zelfstandigen wordt daardoor vaak van uitgaven ontheven. Dit werd in een juridisch onderzoek naar de verhoudingen tussen de Belgische sociale verzekeringsystemen als volgt uitgedrukt:

“Het principe van de gescheiden financiering verhindert niet dat in de ziektekosten-, arbeidsongeschiktheids-, pensioen- en gezinsbijslagenverzekeringen het ene systeem een besparing doet ten koste van het andere. Het sociaal statuut der zelfstandigen mag worden geacht het vaakst van uitgaven te worden ontslagen....De socialeverzekeringsystemen dragen bij in de financiering van socialeverzekeringsuitgaven voor groepen van personen die niet tot de beroepsbevolking behoren. In vele gevallen worden die uitgaven op het socialeverzekeringsstelsel voor werknemers afgewenteld.”³

Figuur 1: Evolutie van de aangesloten zelfstandigen (1991-2002) -toestand op 31 december

² Vermits het minimum, om redenen van overzichtelijkheid, in figuur 1 beperkt werd tot 80 % zijn de gegevens voor de categorie ‘andere’ niet meer zichtbaar.

³ Guido van Lemberghen & Elke Verheyden. Juridisch onderzoek naar de verhoudingen tussen de Belgische socialezekerheidssystemen voor ambtenaren, werknemers en zelfstandigen. Belgisch tijdschrift voor sociale zekerheid 2de trimester 2003.

3. De rechthebbende gezinnen

Het aantal rechthebbende gezinnen vertoont sinds 1991 een gestage daling. In de periode 1991-2002 liep het aantal rechthebbende gezinnen terug van 150.144 tot 116.265 eenheden. Dit impliceert een daling met 33.879 eenheden of 22,56 %. Ten opzichte van 2001 daalde het aantal rechthebbenden in 2002 met 2,86 % of 3.419 eenheden.

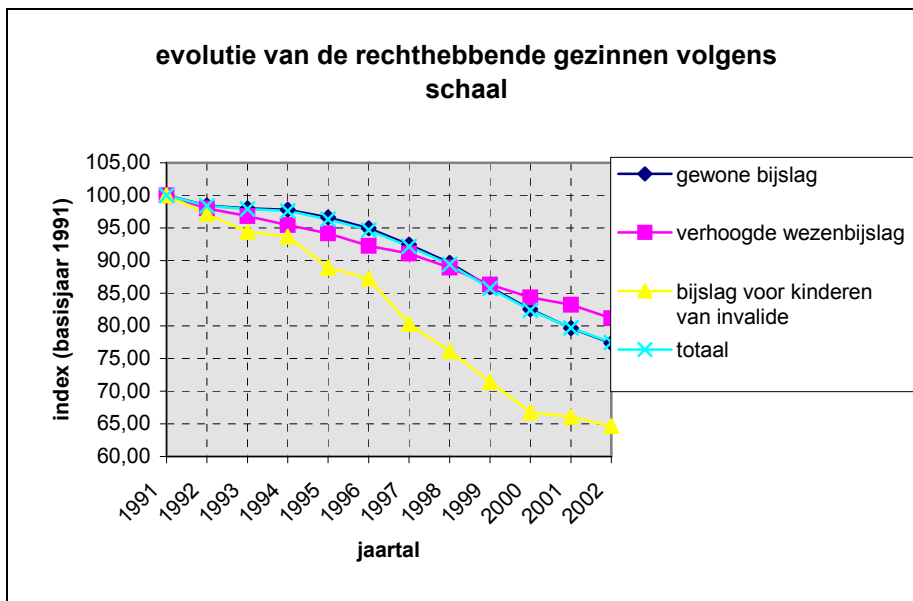
Het aantal rechthebbende gezinnen neemt dus sterk af, terwijl het aantal aangesloten zelfstandigen toeneemt. Hoe kan deze tegengestelde evolutie verklaard worden? Ten eerste is de stijging van de aangesloten zelfstandigen vooral te wijten aan de forse stijging van het aantal zelfstandigen in bijberoep. Indien deze groep minstens halftijds werkzaam is als werknemer hebben zij recht op kinderbijslag in het werknemersstelsel. Ten tweede neemt het aantal rechthebbende vrouwen van zelfstandigen in het werknemersstelsel toe. Het aantal vrouwelijke rechthebbenden in het werknemersstelsel waarvan de partner een zelfstandige is nam tussen 1991 en 2001 met 22 % toe van 57.449 in 1991 tot 70.114 in 2001.

3.1 De rechthebbende gezinnen volgens schaal

De groep van rechthebbende gezinnen bestaat anno 2002 voor 91,67 % (106.582) uit rechthebbenden op gewone bijslag. Daarnaast hebben zo'n 7,09 % van de gezinnen (8.239), recht op verhoogde wezenbijslag en de kinderbijslag voor kinderen van invaliden tenslotte betreft 1,24 %. Zoals blijkt uit figuur 2, wordt voor de verschillende categorieën een daling genoteerd. De daling is evenwel het sterkst voor de bijslag voor kinderen van invaliden, het betreft hier proportioneel gezien wel een kleinere groep rechthebbenden, waardoor er dus ook grotere schommelingen kunnen optreden.

In 1991 hadden 137.759 gezinnen recht op gewone bijslag tegenover 106.582 in 2002, wat in de beschouwde periode een daling betekent van bijna 22,63 % of 31.177 eenheden. Voor de kinderen van invaliden noteren we een daling met 35,36 %, van 2.234 eenheden in 1991 naar 1.444 eenheden in 2002. Het aantal gezinnen dat de verhoogde wezenbijslag ontving tenslotte is in dezelfde periode met bijna 18,84 % gedaald van 10.151 in 1991 tot 8.239 in 2002.

**Figuur 2: Evolutie van de rechtgebende gezinnen volgens schaal (1991-2002)
-toestand op 31 december**

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

3.2 De rechtgebende gezinnen volgens het aantal kinderen

De gezinnen kunnen opgedeeld worden volgens het aantal kinderen en volgens de schaal. Onderstaande tabel A schetst de situatie in 2002. De tabel geeft zowel de absolute als de relatieve verdeling volgens het aantal kinderen en de schaal weer.

In totaal werden 116.265 rechtgebende gezinnen genoteerd in 2002. De rechtgebende gezinnen met 1 kind en de rechtgebende gezinnen met twee kinderen vormen de grootste groepen met respectievelijk 46.218 (39,75%) en 44.770 (38,51%) eenheden. De rechtgebende gezinnen met 3 kinderen zijn goed voor 18.605 eenheden of 16,00 %. De gezinnen met 4 kinderen en de gezinnen met 5 kinderen of meer tellen respectievelijk 5.112 (4,40%) en 1.560 (1,34%) eenheden.

Voor de categorieën van de gezinnen van 2 kinderen tot 5 en meer neemt de gewone bijslag zo'n 96% tot 97% van het totaal voor zijn rekening. Dit is echter niet het geval voor de gezinnen met één kind. Binnen deze gezinnen geniet 84,22 % van de gewone bijslag. In vergelijking tot de andere categorieën zijn ze echter oververtegenwoordigd in de categorieën: verhoogde wezenbijslag en bijslag voor kinderen van invaliden.

Tabel A: De rechthebbende gezinnen opgesplitst naar aantal rechthebbende kinderen en categorie, toestand op 31 december 2002

Rechthebbende gezinnen met	Bijslag voor kinderen van invaliden		Verhoogde wezenbijslag		Gewone bijslag		Totaal van alle schalen	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
1 kind	942	65,24	6.349	77,05	38.927	36,52	46.218	39,75
2 kinderen	328	22,71	1.379	16,74	43.063	40,40	44.770	38,51
3 kinderen	115	7,96	386	4,69	18.104	16,99	18.605	16,00
4 kinderen	27	1,87	98	1,19	4.987	4,68	5.112	4,40
5 en +	32	2,22	27	0,33	1.501	1,41	1.560	1,34
Totaal	1.444	100%	8.239	100%	106.582	100%	116.265	100%

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

Op lange termijn tekent zich tussen 1991 en 2002 een blijvende daling af van het totaal aantal rechthebbende gezinnen. De daling verloopt echter verschillend per categorie van rechthebbend gezin. De kleinste (1 kind) en de grootste (5 kinderen of meer) rechthebbende gezinnen daalden het sterkst met respectievelijk 28,24 % en 28,93 %. De rechthebbende gezinnen met 2 kinderen en 4 kinderen daalden beiden met respectievelijk 18,39 % en 18,17 %. Voor de categorie van de rechthebbende gezinnen met 3 kinderen tenslotte werd een daling met 17,08 % genoteerd.

Op korte termijn doen zich ten opzichte van het vorige jaar vooral dalingen voor in de categorie van '5 kinderen en meer', die met 3,94 % dalen van 1.624 tot 1.560 en in de categorie met 4 kinderen die daalt met 3,09 %. De categorie met 3 kinderen daalt met ruim 2,32 %, de categorieën met 1 kind en 2 kinderen tenslotte dalen beiden met ongeveer 3%.

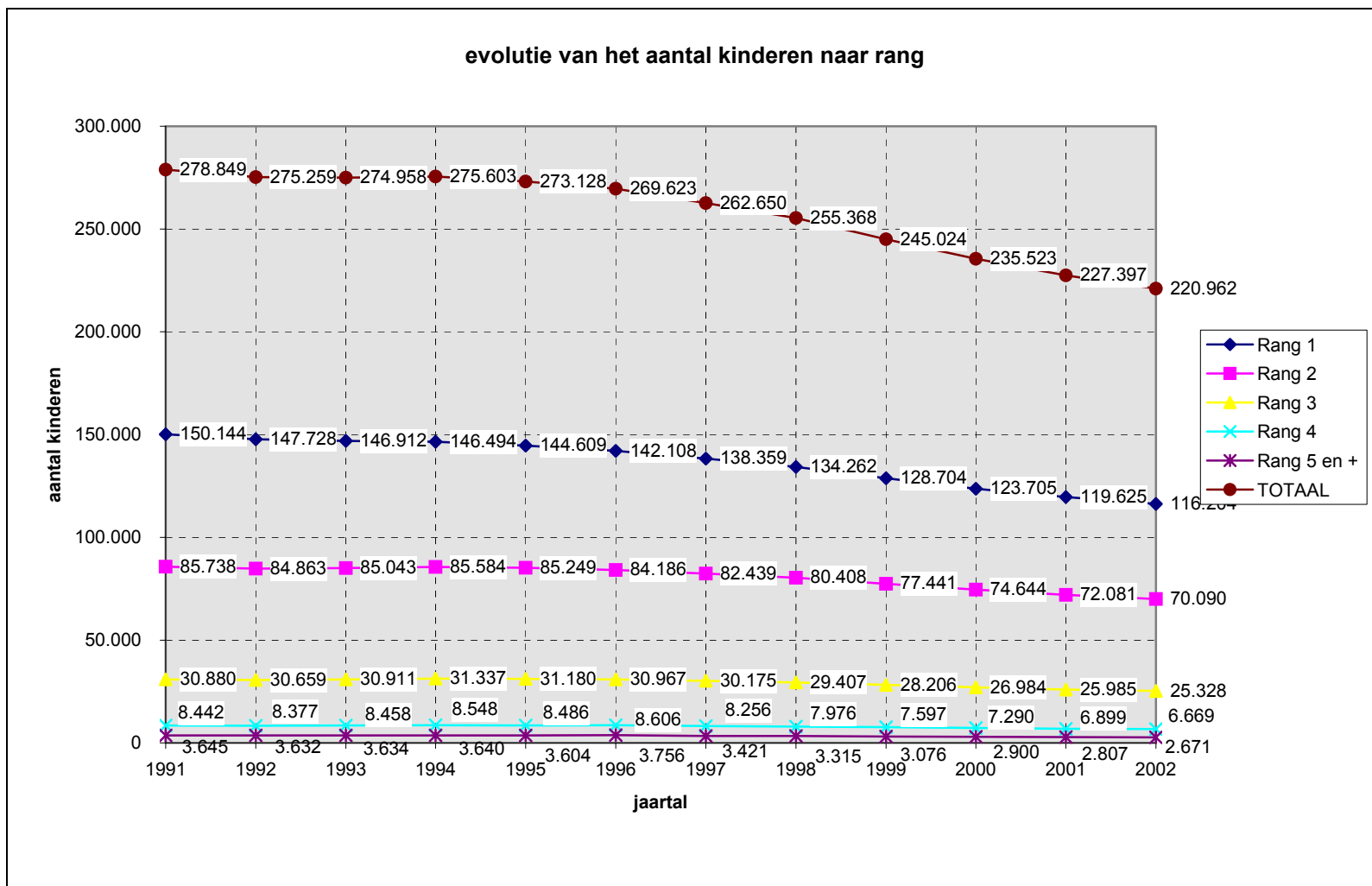
4. De rechtgevende kinderen

Figuur 3 schetst onder andere de dalende evolutie van het aantal rechtgevende kinderen over de periode 1991-2002. Tussen 1991 en 2002 is het aantal rechtgevende kinderen teruggelopen van 278.849 tot 220.962, een daling met 20,76 %. Op korte termijn stelden we tussen 2002 en 2001 een daling vast met 2,83 % of 6.435 eenheden.

4.1 De rechtgevende kinderen volgens schaal

Opgesplitst naar schaal ontvingen 207.911 (94,09 %) van de rechtgevende kinderen (in 2002) de gewone bijslag. Daarnaast ontving 2.229 (1,01%) de bijslag voor kinderen van invaliden en 10.822 (4,90 %) de verhoogde wezenbijslag. Tussen 1991 en 2002 daalde het totaal aantal rechtgevende kinderen met 20,76%. Het aantal rechtgevende kinderen op gewone bijslag daalde met 20,80 %. De rechtgevende kinderen op verhoogde wezenbijslag daalden het minste in de beschouwde periode terwijl de sterkste daling genoteerd werd voor de rechtgevende kinderen van invaliden, beide categorieën daalden met respectievelijk 16,88 % en 32,78 %.

Figuur 3: Evolutie van het aantal rechtgevendende kinderen opgesplitst naar rang (1991-2002)-toestand op 31 december

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

4.2 Het gemiddeld aantal kinderen per rechthebbend gezin

Het gemiddeld aantal kinderen per rechthebbend gezin bedroeg 1,90 in 2002. Dit bleef sinds 1996 ongewijzigd. Onder de verschillende categorieën noteren we sinds 1996 een stagnatie bij de categorie voor de gewone bijslag en de verhoogde wezenbijslag. De categorie ‘bijslag voor kinderen van invaliden’ kent in vergelijking tot de andere categorieën een iets minder egaal verloop, het gaat hier immers om een kleinere groep waardoor het gemiddelde iets meer schommelt.

Algemeen telt de categorie van de gewone bijslag het grootste gemiddeld aantal kinderen (1,95), daarna volgen de kinderen van invaliden (1,54) en de categorie van de verhoogde wezenbijslag (1,31).

Tabel B: Evolutie van het gemiddeld aantal rechtgevendende kinderen per rechthebbend gezin volgens de ontvangenschaal per gezin(1991-2002)- toestand op 31 december

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
gewone bijslag	1,91	1,91	1,92	1,93	1,94	1,94	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95
verhoogde wezenbijslag	1,28	1,28	1,29	1,30	1,30	1,31	1,31	1,31	1,31	1,31	1,31	1,31
bijslag voor kinderen van invaliden	1,48	1,47	1,47	1,48	1,51	1,52	1,53	1,54	1,54	1,58	1,56	1,54
Totaal	1,86	1,86	1,87	1,88	1,89	1,90	1,90	1,90	1,90	1,90	1,90	1,90

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

4.3 De rechtgevendende kinderen per rang

Het aantal rechtgevendende kinderen (gehandicapten + niet-gehandicapten) daalde tussen 1991 en 2002 met bijna 20,76 % (57.887 eenheden). De daling, tussen 1991 en 2002, is verhoudingsgewijs het sterkst voor rang 5 en meer waar een daling genoteerd wordt van 26,72 % of 974 eenheden. De daling is het minst voor de rangen 2 en 3 die met respectievelijk met 15.648 (18,25 %) en 5.552 (17,98 %) afnemen. De kinderen van rang 1 namen in de beschouwde periode met 22,60 % (33.940 eenheden) af en de kinderen van rang 4 met 21,00 % of 1.773 eenheden.

In 2002 vormden de rechtgevendende kinderen van rang 1 met 52,59 % de grootste groep, gevolgd door de rechtgevendende kinderen van rang 2 met 31,72 %. De rechtgevendende kinderen van rang 3 namen 11,46 % voor hun rekening. De hoogste rangen tenslotte omvatten slechts een minimaal aandeel in het totaal.

**Tabel C: De rechtgevende kinderen opgesplitst naar categorie en rang
-toestand op 31 december 2002**

Rechtgevende kinderen	Bijslag voor kinderen van invaliden		Verhoogde wezenbijslag		Gewone bijslag		Totaal van alle schalen	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Rang 1	1.442	64,69	8.248	76,21	106.514	51,23	116.204	52,59
Rang 2	502	22,52	1.899	17,55	67.689	32,56	70.090	31,72
Rang 3	180	8,08	522	4,82	24.626	11,84	25.328	11,46
Rang 4	57	2,56	124	1,15	6.488	3,12	6.669	3,02
Rang 5 +	48	2,15	29	0,27	2.594	1,25	2.671	1,21
Totaal	2.229	100%	10.822	100%	207.911	100%	220.962	100%

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

5. De rechtgevende kinderen per leeftijdsgroep

Bij de bespreking van de verschillende leeftijdsgroepen zal in drie stappen gewerkt worden. In een eerste fase zal de situatie tussen 1991 en 2002 worden vergeleken, wat overeenstemt met de historische reeks die we trachten te schetsen. In een tweede fase zal de situatie tussen 1997 en 2002 aan bod komen. Vanaf 1997 zijn de leeftijdscategorieën immers veranderd wat een zinvolle vergelijking met de vorige jaren bemoeilijkt. In de derde fase zal voor de verschillende leeftijdscategorieën tussen 1997 en 2002 iets meer detail gegeven worden en zal bijvoorbeeld de opsplitsing gemaakt worden tussen gehandicapten en niet -gehandicapten of tussen studenten, leerlingen en arbeidsongeschikten (25+). Op die manier verkrijgen we een gedetailleerder beeld van de verschillende leeftijdscategorieën.

5.1 Een globale analyse van 1991 tot 2002

In tabel D werden de rechtgevende kinderen opgesplitst naar schaal en leeftijdscategorie. Om een zinvolle vergelijking tussen de leeftijdsgroepen mogelijk te maken werden sommige categorieën samengenomen (de afzonderlijke categorieën werden cursief aangeduid). Uit de tabel blijkt dat de 12 tot 18 jarigen met 68.477 kinderen, de grootste groep vormen wat een aandeel impliceert van 31,00 %. De tweede grootste groep rechtgegenden wordt gevormd door de 6 tot 12 jarigen met in totaal 60.929 rechtgegenden en een aandeel in het totaal van 27,57 %. De derde grootste groep wordt gevormd door 18-25 jarigen met 21,00 % gevolgd door de 0 tot 6 jarigen met 18,09 % en 39.981 rechtgegenden. De meer dan 25-jarigen nemen tenslotte slechts een gering aandeel in binnen het totaal.

Binnen de categorie van de gewone bijslag vormen de 12-18 jarigen en de 6-12 jarigen de grootste groepen met respectievelijk 31,34 % en 28,59 % gevolgd door de 18-25 jarigen met 20,67 % en de 0-6 jarigen met 19,01 %. De categorie van 25+ heeft slechts een gering aandeel.

Binnen de rechtgevendenden op verhoogde wezenbijslag hebben de oudste groepen het grootste aandeel binnen het totaal met respectievelijk 39,37 % voor de categorie 25+ en 24,81 % voor de 18-25 jarigen. De 12-18 jarigen hebben een aandeel van 23,18 % en de 6-12 jarigen hebben een aandeel van 10,06 %. De kleinste groep tenslotte wordt gevormd door de 0-6 jarigen met 2,58 %.

In de categorie kinderbijslag voor kinderen van invaliden noteren we de grootste groep bij de 12-18 jarigen (36,11 %), gevolgd door de 18-25 jarigen (33,02 %). De 6-12 jarigen vormen met 18,08 % de derde grootste groep. De jongste en de oudste groep tenslotte vormen de twee kleinste groepen met respectievelijk 8,12 % en 4,67 %.

Tabel D: De rechtgevende kinderen per leeftijdsgroep en per categorie van schaal -toestand op 31 december 2002

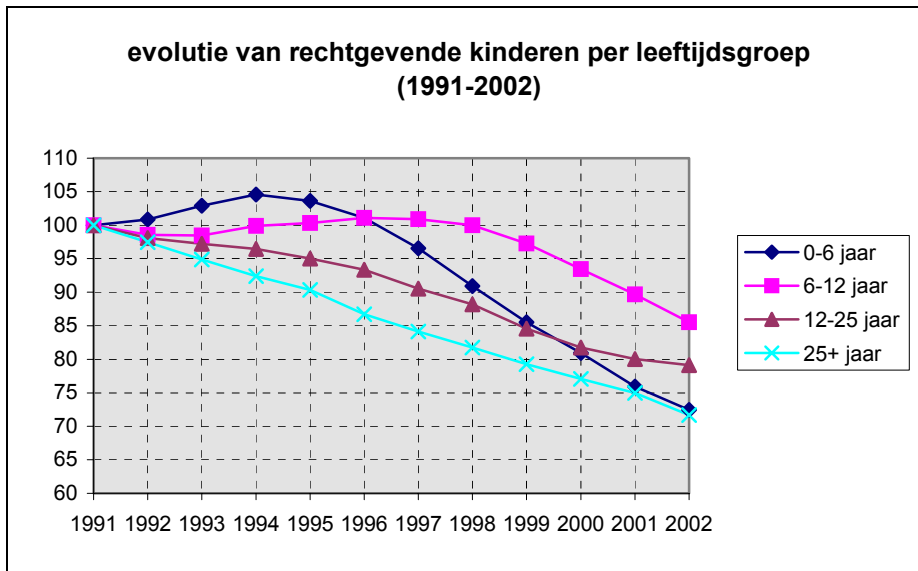
Rechtgevende kinderen	Bijslag voor kinderen van invaliden		Verhoogde wezenbijslag		Gewone bijslag		Totaal van alle schalen	
0-6 jaar	181	8,12 %	279	2,58 %	39.521	19,01 %	39.981	18,09
6-12 jaar	403	18,08 %	1.089	10,06 %	59.437	28,59 %	60.929	27,58
<i>12-16 jaar</i>	<i>488</i>	<i>21,89 %</i>	<i>1.574</i>	<i>14,54 %</i>	<i>43.807</i>	<i>21,07 %</i>	<i>45.869</i>	<i>20,76%</i>
<i>16-18 jaar</i>	<i>317</i>	<i>14,22 %</i>	<i>935</i>	<i>8,64 %</i>	<i>21.356</i>	<i>10,27 %</i>	<i>22.608</i>	<i>10,23 %</i>
12-18 jaar	805	36,11 %	2.509	23,18	65.163	31,34 %	68.477	31,00
<i>18-21 jaar</i>	<i>440</i>	<i>19,74 %</i>	<i>1.504</i>	<i>13,90 %</i>	<i>26.164</i>	<i>12,58%</i>	<i>28.108</i>	<i>12,72 %</i>
<i>21-25 jaar</i>	<i>296</i>	<i>13,28 %</i>	<i>1.181</i>	<i>10,91 %</i>	<i>1.6816</i>	<i>8,09 %</i>	<i>18.293</i>	<i>8,28 %</i>
18-25 jaar	736	33,02%	2.685	24,81%	42.980	20,67%	46.401	21,00%
25+	104	4,67 %	4.260	39,37 %	810	0,39 %	5.174	2,34
Totaal	2.229	100%	10.822	100%	207.911	100%	220.962	100%

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

Op basis van figuur 4 kan een beeld geschetst worden van enkele lange-termijn-evoluties. De categorieën 25+⁴ en 12-25 jaar kennen sinds 1991 een dalend verloop. De categorie 6-12 jaar kende aanvankelijk een licht dalend verloop dat van 1994 tot 1996 opnieuw stijgt en vanaf 1997 opnieuw begint te dalen. De categorie van 0 tot 6 jarigen steeg aanvankelijk tot 1994 en kende vanaf dan een vrij sterke daling. Figuur 4 biedt echter geen verfijnde kijk op de situatie. Omwille van veranderingen in de leeftijdscategorieën moest de leeftijdsgroep van de 12-25 jarigen in één groep worden samengenomen, waardoor veel informatie verloren gaat. Daarom werd aan de studie een luik toegevoegd dat een gedetailleerder beeld geeft van de situatie tussen 1997 en 2002.

⁴ Zoals later blijkt verwijst deze categorie naar de volledig arbeidsongeschikten.

**Figuur 4: Evolutie van de rechtgevende kinderen per leeftijdsgroep (1991-2002)
-toestand op 31 december**

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

De leeftijdsgroepen van 12 tot 16 en van 16 tot 25 jaar zijn samengevoegd. Vanaf 1997 werden de leeftijdsgroepen immers veranderd, daarom werden de leeftijdsgroepen samengevoegd om een vergelijking van de gegevens alsnog mogelijk te maken.

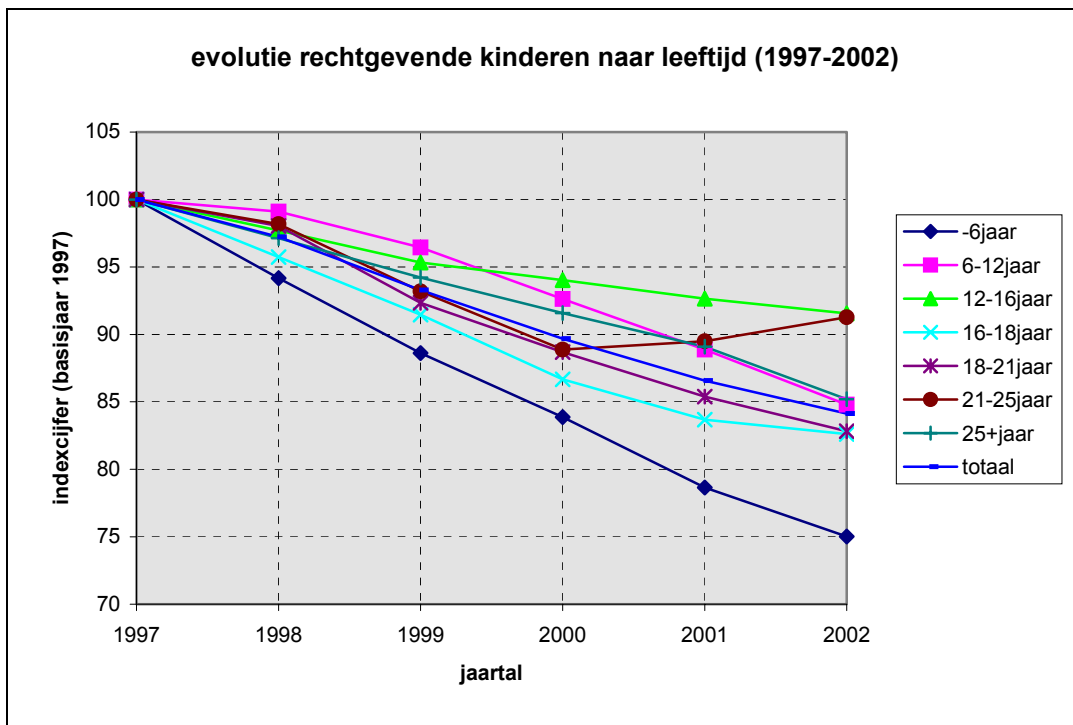
5.2 Een analyse van 1997-2002

Onderstaande figuur 5 schetst de evolutie van de verschillende leeftijdscategorieën tussen 1997 en 2002. Op de figuur is te zien dat de 0 tot 6 jarigen het sterkst daalden tussen 1997 en 2002 (-24,96 %) gevolgd door de 16 tot 18 jarigen (-17,39%) en 18 tot 21 jarigen (-17,16 %). De 25 + (-14,80 %) en de 6 tot 12 jarigen (-15,21%) kenden ongeveer een gelijkaardig dalend verloop tussen 1997 en 2002. De geringste dalingen stellen we vast voor de 12-16 jarigen (-8,44 %) en de 21-25 jarigen (8,74 %).

Opmerkelijk is dat de laatstgenoemde categorie (21-25 jarigen) de enige leeftijdsgroep is die binnen de beschouwde periode 1997-2002 een stijging kende en dit zowel in 2001 en als in 2002. Dit laatste illustreert de toename van het aantal jonge afgestudeerde werkzoekenden als gevolg van de slechte economische conjunctuur, een evolutie die zich ook binnen het stelsel van de werknemers voordoet⁵. De totale groep rechtgevendens tenslotte daalde in de beschouwde periode met 15,87 %.

⁵ De RSVZ (Het Rijksinstituut voor sociale voorzieningen voor zelfstandigen) kon ons geen globale cijfers toeleveren in verband met de jonge werkzoekenden met een recht op kinderbijslag. Deze werkzoekenden zijn (waarschijnlijk) opgenomen binnen de categorie van de studenten.

**Figuur 5 : Evolutie van het aantal rechtgevende kinderen opgesplitst naar leeftijdsgroepen (1997-2002)
-toestand op 31 december**

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

6. De rechtgevende kinderen volgens hun recht op kinderbijslag

In dit deel zal een beeld geschetst worden van de rechtgevende kinderen opgesplitst naar leeftijdscategorie en naar de verschillende rechtgegenden. Er zal hierbij een onderscheid gemaakt worden tussen de leeftijdscategorieën van 0 tot 18 jaar en de leeftijdscategorieën ouder dan 18 jaar. Voor de eerste groep zal een onderscheid gemaakt worden tussen gehandicapt en niet-gehandicapt. Voor de ouder dan 18-jarigen is het echter ook mogelijk om het onderscheid te maken naar de volgende categorieën: leerling, student, gehandicapt en arbeidsongeschikt (25+).

6.1 De rechtgevende kinderen van 0-18 jaar

In onderstaande tabel wordt voor alle leeftijdscategorieën tussen 0 en 18 jaar een onderscheid gemaakt tussen gehandicapte rechtgegenden en niet-gehandicapte rechtgegenden. Zoals reeds blijkt uit tabel E nemen de gehandicapten een vrij klein deel in binnen de totale groep. Een verdere uitsplitsing naar soort bijslag wordt niet opgenomen in onderstaande tabel omwille van de kleine aantallen (in de bijlage werden deze volledigheidshalve wel opgenomen). Uit een vergelijking van

de resultaten voor 1997 en 2002 (zie bijlage) blijkt dat het aandeel in het totaal per categorie min of meer gelijk is gebleven.

Tabel E: De rechtgevende kinderen per leeftijdsgroep(0-18 jaar)-toestand op 31 december 2002

2002	Niet-gehandicapten			Gehandicapten			Totaal	
0-6 jaar	39.766	99,46%	23,67%	215	0,54 %	15,22%	39.981	100 %
6-12 jaar	60.344	99,04%	35,93%	585	0,96 %	41,40%	60.929	100 %
12-16 jaar	45.474	99,14%	27,07%	395	0,86 %	27,95%	45.869	100 %
16-18 jaar	22.390	99,04%	13,33%	218	0,96 %	15,43%	22.608	100 %
Totaal	167.974	99,17	100%	1413	0,83 %-	100%	169.387	

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

Het totaal van de 0 tot 18 jarigen bedraagt 169.387 waarvan 99,17 % bestaat uit niet-gehandicapten. De groep gehandicapten (0-18 jaar) is voor 41,40 % samengesteld uit kinderen van 6 tot 12 jaar en voor 27,95 % uit kinderen van 12-16 jaar. De overige leeftijdscategorieën hebben beide een aandeel van ongeveer 15 %.

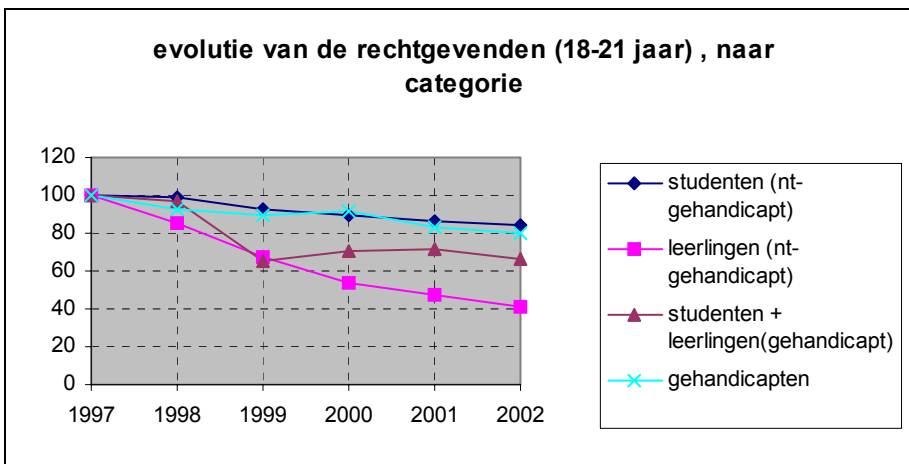
6.2 De rechtgevende kinderen van 18 tot en met 25 en van ouder dan 25

Voor de rechtgevende kinderen van meer dan 18 kan naast een onderscheid naar soort bijslag ook nog een onderscheid gemaakt worden naar categorie van de rechtgevende : student, leerling en arbeidsongeschikt.

a) 18-21 jarigen

Het aantal rechtgevende kinderen tussen 18 en 21 jaar bedroeg 28.108 eenheden in 2002, in 1997 telde deze groep nog 33.931 eenheden (een daling dus met 17,16 %). Anno 2002 is deze groep voor 98,87 % samengesteld uit niet-gehandicapte rechtgevende kinderen en voor 1,13 % uit rechtgevende gehandicapte kinderen. Binnen de globale groep rechtgevendenden tussen 18 en 21 jaar hebben de studenten een aandeel van 97,89 %, de leerlingen (leerovereenkomst) een aandeel van 1,30 % en de gehandicapten een aandeel van 0,81 %.

**Figuur 6: Evolutie van het aantal rechtgevende kinderen opgesplitst naar leeftijdsgroepen (1997-2002)
-toestand op 31 december**

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

In tabel F werd de groep rechtgegenden uitgesplitst naar de soort bijslag en het al of niet gehandicapt zijn van de rechtgevende. Hieruit blijkt duidelijk dat het aandeel van de gehandicapte rechtgevende kinderen binnen alle soorten bijslagen behoorlijk klein is en per soort bijslag varieert van 1,00 % voor de wezenbijslag tot 1,59 % bij bijslag voor invaliden. De evolutie tussen 1997 en 2002 werd weergegeven in figuur 6. Algemeen noteren we een dalende trend voor zowat alle categorieën. De trend is het meest gelijkmatig voor het aantal niet-gehandicapte studenten. We wijzen er echter wel op dat de overige categorieën meer onderhevig zijn aan schommelingen omdat het daar om kleinere aantallen gaat die uiteraard volatieler zijn.

**Tabel F: De rechtgevende kinderen (18-21 jaar) opgesplitst naar categorie
-toestand op 31 december 2002**

alle categorieën	Niet-gehandicapten	gehandicapten	totaal	percentage
studenten	27.425	89	27.514	97,89 %
leerlingen	364	2	366	1,30 %
gehandicapten	-	228	228	0,81 %
totaal	27.789	319	28.108	100 %
percentage	98,87 %	1,13 %	100%	
gewone bijslag	Niet-gehandicapten	gehandicapten	totaal	percentage
studenten	25.547	83	25.630	97,96 %
leerlingen	320	2	322	1,23 %
gehandicapten	-	212	212	0,81 %
totaal	25.867	297	26.164	93,08 %
percentage	98,86 %	1,14 %	100%	
Wezenbijslag	Niet-gehandicapten	gehandicapten	totaal	percentage
studenten	1.453	4	1.457	96,88 %
leerlingen	36	0	36	2,39 %
gehandicapten	-	11	11	0,73 %
totaal	1.489	15	1.504	5,35%
percentage	99,00 %	1,00 %	100%	
invaliden	Niet-gehandicapten	gehandicapten	totaal	percentage
studenten	425	2	427	97,04 %
leerlingen	8	0	8	1,82 %
gehandicapten	-	5	5	1,14 %
totaal	433	7	440	1,57%
percentage	98,41	1,59	100%	

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

b) de 21-25 jarigen

Het aantal rechtgevende kinderen tussen 21-25 jaar bedroeg 18.293 eenheden binnen het stelsel van de zelfstandigen. Uit de onderstaande tabel blijkt duidelijk dat dit bijna enkel studenten zijn. In de periode 1997-2002 daalde het aantal studenten binnen deze categorie van 19.888 tot 18.207 eenheden (-8,45%). Het aantal leerlingen halveerde bijna en daalde van 156 tot 86 eenheden (-44,87 %).

**Tabel G: De rechtgevende kinderen (21-25 jaar) opgesplitst naar categorie:
toestand op 31 december 2002**

2002	studenten	leerlingen	Totaal	Percentage
gewone bijslag	16.742	74	16.816	91,92 %
wezenbijslag	1.172	9	1.181	6,46 %
bijslag invaliden	293	3	296	1,62 %
alle categorieën	18.207	86	18.293	100%
Percentage	99,5 %	0,5 %	100%	

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

c) de arbeidsongeschikten 25+

In deze categorie bevinden zich enkel gehandicapte rechtgevendenden van meer dan 25 jaar. Het totaal aantal arbeidsongeschikten daalde over de beschouwde periode in zijn totaliteit met 14,80 %. De sterkste dalingen worden genoteerd in de categorie van de gewone bijslag en de bijslag voor invaliden. De daling binnen de wezenbijslag bedraagt 11,69 %.

Tabel H: De rechtgevende kinderen (25+) opgesplitst naar soort bijslag: toestand op 31 december 2002

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	Evolutie 1997-2002 in %
alle categorieën	6.073	5.899	5.721	5.562	5.411	5.174	-14,80
gewone bijslag	1.079	1.014	970	919	870	810	-24,93
wezenbijslag	4.824	4.717	4.596	5.413	4.427	4.260	-11,69
bijslag invaliden	170	168	155	130	114	104	-38,82

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

7. Evolutie van de gehandicapte rechtgevende kinderen

Bij de bespreking van de verschillende leeftijdscategorieën werd het aantal rechtgevende gehandicapte kinderen meermaals vermeld. Tabel I geeft de evolutie weer van de gehandicapte rechtgevende kinderen voor de verschillende leeftijdscategorieën.

Tabel I: Evolutie van de gehandicapte rechtgevende kinderen naar leeftijd: toestand op 31 december 1997-2002

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	Evolutie 1997-2002 in %	aandeel in totaal in 2002
-6jaar	320	285	261	237	227	215	-32,81	3,11 %
6-12 jaar	590	595	594	596	619	585	-0,85	8,47 %
12-16 jaar	433	426	414	423	396	395	-8,78	5,72 %
16-18 jaar	234	242	224	196	191	218	-6,84	3,16 %
18-21 jaar	422	396	345	357	334	319	-24,41	4,62 %
25+	6.073	5.899	5.721	5.562	5.411	5.174	-14,80	74,92 %
Totaal	8.072	7.843	7.559	7.371	7.178	6.906	-14,44	100,00 %

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

Uit tabel I blijkt dat de sterkste dalingen bij de gehandicapte rechtgevende kinderen zich voordoen in de leeftijdscategorieën van minder dan zes jaar en in de leeftijdscategorie van de 18 tot 21 jarigen. De 6 tot 12 jarigen kenden slechts een minieme daling. De 12-16 jarigen en de 16-18

jarigen kenden een daling met respectievelijk 8,78 % en 6,84 %. De arbeidsongeschikten ten slotte (25 +) daalden tussen 1997 en 2002 met 14,80 %.

Wanneer we kijken naar de verhoudingen binnen de rechtgevende gehandicapte kinderen dan valt meteen op dat deze groep voor 74,92 % is samengesteld uit arbeidsongeschikten (25+). De overige 25 % is voor 8,47 % samengesteld uit 6 tot 12 jarigen en voor 5,72 % uit 12 tot 16 jarigen. De minder dan 6 jarigen en de groep tussen 16 en 18 jaar hebben beiden een aandeel van ongeveer 3 %. De groep van 18 tot 21 jarigen tenslotte heeft een aandeel van 4,62 %.

We voegen er tenslotte nog aan toe dat binnen de categorie van de rechtgevende gehandicapten van minder dan 21 jaar 17 op de 1.732 géén supplement verkregen⁶. Het aandeel in het totaal zonder supplement is trouwens steeds behoorlijk klein.

8. De geboorten en adopties

In 2002 werden 5.703 uitkeringen voor kraamgeld betaald. Het betrof 2.540 uitkeringen (44,54 %) voor kraamgeld voor kinderen van 1ste rang en 3.163 (55,46 %) uitkeringen voor kinderen van 2de rang en elk der volgende. Ten opzichte van 2001 noteren we een totale daling met 11,64 % van 6.454 eenheden naar 5.703 eenheden.

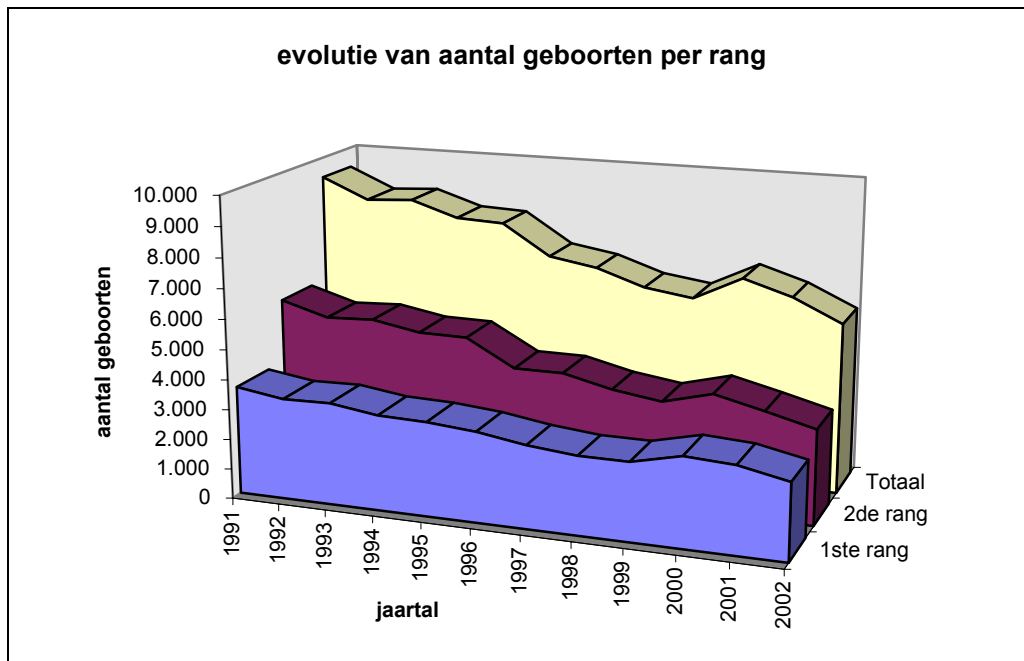
Op figuur 7 kan van 1996 tot 1999 een gestage daling genoteerd worden. In 2000 echter deed zich een stijging voor ten opzichte van het voorgaande jaar. Ten opzichte van 1999 steeg het aantal uitkeringen voor kraamgeld met 13,02 %. Deze stijging doet zich in mindere mate voor in het stelsel van de werknemers, daar werd voor de beschouwde periode een stijging met 1,35 % genoteerd. Op basis van cijfers voor het NIS ten slotte noteren we een stijging met 1,25 %. De cijfers voor de zelfstandigen blijken dus sterk af te wijken van de cijfers van het NIS⁷ en die van het stelsel der werknemers.

In 2002 werden 55 adoptiepremies toegekend. In 2001 was dit 71 en in 2000 waren dit er 57. Het gaat hier uiteraard om kleine getallen waardoor er sterkere schommelingen kunnen optreden.

⁶ Het niet verkrijgen van een supplement kan het gevolg zijn van het overschrijden van een bepaald grensbedrag. De maandelijkse loongrens voor leerlingen met een leerovereenkomst bedraagt € 423,91

⁷ Dit cijfer (volgens NIS) werd berekend op basis van gegevens op volgende website:
http://statbel.fgov.be/figures/d22_nl.asp#2

Figuur 7: Evolutie van het aantal geboorten naar rang (1991-2002)

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

9. De ontvangsten en uitgaven

9.1. De ontvangsten

Sedert 1997 is het niet langer mogelijk om het aandeel van de ontvangsten eigen aan de sector van de kinderbijslag voor zelfstandigen afzonderlijk mee te delen, wegens het koninklijk besluit van 18 november 1996 dat een globaal financieel beheer invoert in het sociaal statuut van de zelfstandigen.

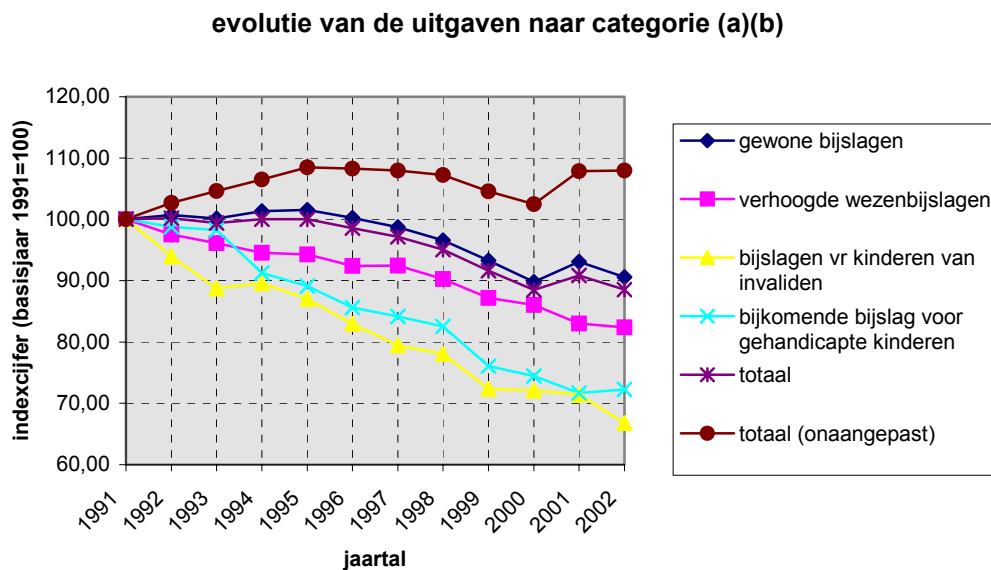
9.2 De uitgaven

Vermits het aantal bijslagtrekkende gezinnen tussen 1991 en 2002 fors daalde, daalden logischerwijs ook de uitgaven. In 2002 bedroegen de totale uitgaven 327.370.373,99 EUR .

Wanneer we de uitgaven uitdrukken in reële termen (aangepast aan de inflatie) dan noteren we in 2002 een daling ten opzichte van 1991 met zo'n 11,46 %. Ten opzichte van 2001 noteren we een daling met 2,5 %. Over de beschouwde periode bedraagt de daling van het aantal rechtgevendende kinderen 20,76 %.

In 2002 gaat 85,96 % naar de gewone bijlagen, 9,64 % naar de verhoogde wezenbijlagen. De bijlagen voor kinderen van invaliden en de bijkomende bijlagen voor gehandicapte kinderen hebben elk een aandeel van ongeveer 2%.

Figuur 8: Evolutie van de uitgaven naar categorie (1991-2002)

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

a) Kraamgeld en de adoptiepremies zijn niet in het totaal inbegrepen.

b) De uitgaven voor kinderbijslag werden gecorrigeerd voor de inflatie op basis van de spilindex. In de reeks “totaal(onaangepast)” werd deze correctie niet doorgevoerd.

De uitgaven voor kraamuitkeringen en adoptiepremies bedroegen, in 2002, 4.750.197,48 EUR.

Ten slotte merken we ook nog op dat het stelsel van de werknemers en van de zelfstandigen qua gemiddelde kostprijs naar elkaar zijn toegegroeid. In 1991 bedroeg de ratio van de gemiddelde kostprijs per kind in het zelfstandigenstelsel ten opzichte van het werknemersstelsel nog 75,69 %. In 2002 bedraagt deze verhouding 85,82 %. Dit laatste wordt geïllustreerd in de samenvattende tabel op de volgende pagina. Dit kan onder andere toegeschreven worden aan een verhoging van de bijslag voor kinderen van eerste rang binnen het stelsel van de zelfstandigen en aan de aanpassingen/besparingen binnen de leeftijdsbijlagen binnen het stelsel van de werknemers

10. Vergelijkende tabel stelsel 'zelfstandigen-werknemers'

	Stelsel van de werknemers					Stelsel van de Zelfstandigen				
	1991		2002		evolutie 1991-2002 in %	1991		2002		evolutie 1991-2002 in %
Rechthebbende gezinnen	1.010.946		1.025.939		+0.01	150.144		116.265		-0.23
Rechthebbende gezinnen volgens aantal kinderen	1.010.946	100 %	1.025.939	100 %		150.144	100%	116.265	100%	
-1 kind	482.127	47,70	461.696	45,00	-0.04	64.406	42,90	46.218	39,75	-0.28
-2 kind	364.073	36,01	385.407	37,57	-0.06	54.858	36,54	44.770	38,51	-0.18
-3 kind	116.006	11,47	129.103	12,58	0.11	22.438	14,94	18.605	16,00	-0.17
-4 kind	31.957	3,16	35.186	3,43	0.10	6.247	4,16	5.112	4,40	-0.18
-5 en +	16.783	1,66	14.547	1,42	-0.13	2.195	1,46	1.560	1,34	-0.29
Rechtgevende kinderen	1.783.268		1.841.856		0.03	278.849		220.962		-0.21
- rang 1	1.010.279	56,65	1.037.609	56,34	0.03	150.144	53,84	116.204	52,59	-0.23
- rang 2	529.097	29,67	561.069	30,46	0.06	85.738	30,75	70.090	31,72	-0.18
- rang 3	166.587	9,34	174.385	9,47	0.05	30.880	11,07	25.328	11,46	-0.18
- rang 4	47.768	2,68	47.704	2,59	0.00	8.442	3,03	6.669	3,02	-0.21
- rang 5 +	29.537	1,66	21.089	1,14	-0.29	3.645	1,31	2.671	1,21	-0.27
Gem. aantal kinderen per rechthebbend gezin ⁸	1,76		1,80			1,86		1,90		
Rechtgevende kinderen per leeftijdsgroep	1.783.268	100 %	1.841.856	100 %	0.03	278.849	100%	220.962	100%	-0.21
0-6	529.045	29,66	523.419	28,42	-0.01	55.197	19,79	39.981	18,09	-0.28
6-12	497.155	27,88	531.110	28,83	-0.07	71.231	25,54	60.929	27,57	-0.14
12-25	733.767	41,15	768.142	41,71	0.05	145.205	52,08	114.878	52,00	-0.21
25+	23.301	1,31	19.185	1,04	-0.18	7.216	2,59	5.174	2,34	-0.28
Totale uitgaven gezinsbijslag (zonder kraamgeld en adoptie) / aantal rechtgevend =>gem.kostprijs per jaar	2.562.735.653,78 1.783.268		3.179.543.488,33 1.841.856			303.322.609,70 278.849		327.370.372,99 220.962		
	=1.437,10 €		=1.726,27 €			=1087,77 €		=1481,57 €		

⁸ Het gemiddeld aantal kinderen per gezin werd berekend op basis van het aantal rechthebbende gezinnen op kinderbijslag en niet op basis van het aantal bijslagtrekkende gezinnen.

11. Besluit

De globale evoluties van de gezinsbijslag binnen het stelsel van de zelfstandigen worden gekenmerkt door een dalend verloop. Eén uitzondering hierop vormt het aantal aangeslotenen. Tussen 1991 en 2002 werd een stijging van 11,16 % genoteerd in het aantal zelfstandigen. Deze stijging wordt vooral veroorzaakt door een sterke stijging in het aantal zelfstandigen in bijberoep. Op het totaal van 79.923 aangeslotenen die er tussen 1991 en 2002 bijkwamen tellen we 61.689 zelfstandigen in bijberoep.

Het totale aantal rechthebbende gezinnen op kinderbijslag vertoont sinds 1991 een gestage daling. Tussen 1991 en 2002 daalde het aantal rechthebbende gezinnen van 150.144 naar 116.265 eenheden. Op het eerste zicht lijkt de daling van het aantal rechthebbende gezinnen in tegenspraak met de stijging van het aantal aangeslotenen. De stijging in het aantal aangeslotenen is echter vooral het gevolg van de stijging in het aantal zelfstandigen in bijberoep. Indien deze groep minstens halftijds werkzaam is als werknemer hebben zij recht op kinderbijslag in het werknemersstelsel. Daarenboven neemt ook het aantal rechthebbende vrouwen van zelfstandigen in het werknemersstelsel toe.

Opgesplitst naar schaal noteren we de grootste daling voor kinderen van invaliden, hier noteren we een daling met 35,36 %, de rechthebbenden op verhoogde wezenbijslag daalden in dezelfde periode met 18,84 %, terwijl de rechthebbenden op gewone bijslag met 22,63 % daalden.

Binnen de totale groep vormen de rechthebbende gezinnen met 1 kind en 2 kinderen de grootste groepen. Ze nemen respectievelijk 39,75 % en 38,51 % van het totaal voor hun rekening. De rechthebbende gezinnen met drie kinderen tenslotte zijn goed voor 16,00 %. De overige categorieën nemen een geringer aandeel voor hun rekening van respectievelijk 4,40 % voor gezinnen met 4 kinderen en 1,34 % voor gezinnen met 5 of meer kinderen.

Tussen 1991 en 2002 kende het aantal rechtgevendende kinderen een afname met 20,76 % wat een daling impliceert van 278.849 eenheden naar 220.962 eenheden in 2002. Het gemiddeld aantal kinderen per rechthebbend gezin bedraagt 1,90, dit cijfer bleef sinds 1996 ongewijzigd.

De rechtgevendende kinderen binnen het stelsel van de zelfstandigen vertonen qua leeftijdsprofiel sterke verschillen met de rechtgevendende kinderen binnen het stelsel van de werknemers. Om dit verschil te illustreren werden de cijfers voor het werknemersstelsel cursief weergegeven. De groep van rechtgevendende kinderen bestaat anno 2002 voor 30,99 % (27,41 %) uit kinderen tussen de 12 en 18 jaar gevolgd door de kinderen tussen 6 en 12 jaar met 27,58 % (28,84%) en de 'kinderen' tussen 18 en 25 jaar nemen 21,00 % (14,29%) voor hun rekening. De groep 0-6 jarigen tenslotte is goed voor 18,09 % (28,42 %) en de groep +25jarigen is met 2,34 % (1,04 %) uiteraard de kleinste groep.

De geboorten kenden tussen 1991 en 2002 een licht schommelend verloop dat op we op lange termijn als overwegend dalend kunnen beschouwen. Opmerkelijk is echter wel de stijging tussen 2000 en 2001 die zich over alle rangen voordoet en in zekere mate afwijkt van de evoluties binnen het werknemersstelsel.

Op lange termijn noteren we ook in de uitgaven een dalend verloop, wat gezien de daling in het aantal bijslagtrekkende gezinnen te verwachten is. Tussen 2000 en 2001 doet zich echter wel een stijging voor in de uitgaven, wat verklaard kan worden door een barema-verhoging (rang 1). Over alle categorieën heen daalden de uitgaven voor kinderen van invaliden en de uitgaven in het kader van de bijkomende bijslag voor gehandicapte kinderen het sterkst, wat gezien de dalingen in het aantal rechtgevende kinderen te verwachten was.

Ten slotte kunnen we nog eindigen met een positieve noot. Namelijk met de vaststelling dat de gemiddelde uitkeringen binnen het systeem voor de zelfstandigen ten opzichte van het stelsel van de werknemers qua gemiddelde kostprijs naar elkaar zijn toegegroeid. In 1991 bedroeg de ratio van de gemiddelde kostprijs per kind in het zelfstandigenstelsel ten opzichte van het werknemersstelsel nog 75,69 %. In 2002 bedraagt deze verhouding 85,82 %. Wat onder meer te wijten is aan de verhoging voor kinderen van rang 1 in het zelfstandigenstelsel en aan de aanpassing van de leeftijdsbijslagen binnen het werknemersstelsel. De gemiddelde kostprijs is ook sterker gestegen in het stelsel van de zelfstandigen dan in het stelsel van de werknemers (zonder rekening te houden met inflatie). De verhouding tussen 2002 en 1991 bedraagt 1,2 voor het stelsel van de werknemers en 1,36 voor het stelsel van de zelfstandigen, wat impliceert dat de gemiddelde kostprijs bij de zelfstandigen in de beschouwde periode een sneller groeiritme kende.

B. HET STELSEL VAN DE KINDERBIJSLAG BIJ DE OVERHEID

1993-2002

B. HET STELSEL VAN DE KINDERBIJSLAG BIJ DE OVERHEID

1. Inleiding

Het doel van dit hoofdstuk is een raming te maken van het aantal gezinnen en kinderen die recht geven op gezinsbijslagen bij de overheid. Er bestaan immers geen globale statistieken over de gezinsbijslag in het stelsel van de overheid.

In de overheidssector bestaat er geen centrale uitbetalingsinstelling of overkoepelende instantie. Er zijn overheidsinstellingen die de gezinsbijslag zelf uitbetalen aan hun personeel. Andere overheidsdiensten delegeren deze opdracht geheel of gedeeltelijk aan een andere instelling, zoals de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU), de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten (RSZPPO) of de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (RKW).

De gegevens betreffende deze sector zijn dus niet centraal geglobaliseerd. De bronnen van de gegevens kunnen als volgt opgesplitst worden:

- de statistieken van de RSZPPO over de uitkeringen aan het personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten, met inbegrip van de gegevens betreffende het personeel van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn, de intercommunales en diverse andere instellingen;
- de statistieken meegedeeld door de CDVU betreffende de kinderbijslag toegekend aan de ambtenaren van de federale overheidsdiensten en de diverse openbare diensten, waaronder de federale politie en de verschillende nationale wetenschappelijke instituten;
- de statistieken die direct afkomstig zijn van de instellingen die zelf de kinderbijslag uitbetalen aan hun personeel (bv. FOD Landsverdediging, Belgacom);
- de gegevens van de RKW betreffende de bijslag betaald ten laste van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten aan zieke of gepensioneerde personeelsleden, aan wezen van overleden personeelsleden of aan weduwen van voormalige personeelsleden die een overlevingspensioen genieten (artikel 101, 3de lid, 2°-4° KBW)⁹;
- de gegevens betreffende de tijdelijke en vastbenoemde leerkrachten van de drie Gemeenschappen (artikel 101, 3de lid, 7° en 8° KBW);

⁹ Het betreft dus een populatie die sterk verschilt van die van de actieve ambtenaren van de overheidssector, wat zich vertaalt in de statistieken (leeftijd, rang van de kinderen, enz.).

de gegevens betreffende bepaalde werkgevers van de overheidssector die de Rijksdienst belastten met de betaling van kinderbijslag aan hun personeel (artikel 101, 4de lid, KBW).

Dit zijn op 31 december 2002: het Universitair Ziekenhuis van Gent, de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding, de Vaste Comités van toezicht op de politie- en inlichtingendiensten, Kind en Gezin, de Vlaamse Landmaatschappij, de Radio-télévision belge de la Communauté française, het College van de federale ombudsmannen, het Limburgs Universitair Centrum, de Centra voor Leerlingenbegeleiding van de Vlaamse Gemeenschap, het Institut scientifique de Service public en het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap.

- de gegevens van de RKW betreffende de bijslag ten laste van de FOD Sociale Zekerheid en de FOD Financiën voor oorlogswezen en kinderen van oorlogsverminkten en oorlogsinvaliden¹⁰.

Van 1984 tot 1995 maakte de Rijksdienst regelmatig ramingen voor het geheel van de overheidssector, enkel op basis van de statistieken gepubliceerd door de RSZPPO en de RKW met betrekking tot de groepen opgenomen in artikel 101 KBW voor wie de Rijksdienst in die periode al uitbetaalde (voornamelijk voormalige ambtenaren van de openbare diensten en bepaalde categorieën van onderwijzend personeel).

Deze door de RKW zelf gecentraliseerde effectieven van de overheidssector (betalingen voor derden) werden vervolgens uitgebreid naar nieuwe groepen van rechthebbenden, voornamelijk onder het onderwijzend personeel, en de raming bereikte dan ook een waarde die steeds dichterbij de werkelijkheid lag.

Om het niet gekende deel van de totale effectieven van de sector tot een minimum te beperken en de betrouwbaarheid van de via extrapolatie verkregen resultaten te optimaliseren, werd in 1997 verder een gedetailleerd onderzoek uitgevoerd bij 212 openbare instellingen.

Het is gedeeltelijk op deze nieuwe basis dat de gegevens voor de jaren 1995, 1996 en 1997 werden opgemaakt en dat de statistische reeksen over de kinderbijslagregeling van de overheidssector - uitgave 1999 werden gepubliceerd (doc. BC 9539 van 20 juli 1999).

In de uitgave van 2001 (doc. BC 9892 van 17 juli 2001) werden deze reeksen aangevuld met de jaren 1998 en 1999 op basis van de beschikbare statistieken en indien deze niet beschikbaar waren op basis van de evolutie van de personeelssterkte van de betrokken instelling.

In deze uitgave van 2004 worden de reeksen aangevuld met een raming voor de jaren 2000 tot 2002. Hier stelt zich een probleem voor het bepalen van de personeelssterkte van de overheidsinstellingen na het jaar 2000. De laatste uitgave van de brochure "Personeelssterkte van

¹⁰ Deze uitkeringen, toegekend buiten het toepassingsgebied van de gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor werknemers, betreffen minder dan 300 gezinnen.

de overheidssector” bevat immers de gegevens van 1 januari 2001. De Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken plant op korte termijn geen heruitgave van deze brochure.

Toch menen we dat een nieuwe uitgave aangewezen is aangezien de basis van beschikbare statistieken over de overheidssector voldoende groot is om een betrouwbare raming te verrechtvaardigen. Het aandeel dat nog moest geëxtrapoleerd worden op basis van de enquêtegegevens van 1997 kon daardoor teruggedrongen worden tot minder dan 8% van het totaal aantal geraamde gezinnen.

Voor ramingen in de toekomst zou het echter aangewezen zijn dat er een nieuwe bijgewerkte uitgave verschijnt van de brochure “Personeelssterkte van de overheidssector”.

2. Algemeen overzicht van de verdeling per uitbetalingsinstelling - in december 2002

Het geheel van het kinderbijslagstelsel van de overheid wordt geraamd op 270.251 gezinnen die kinderbijslag ontvangen voor 471.768 rechtgevendende kinderen.

De Rijksdienst voor Sociale zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke overheidsdiensten (RSZPPO) telt het hoogste aantal rechthebbende gezinnen (103.735), of 38,38% van het totaal (zie tabel A).

De Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU) telt 31.369 rechthebbende gezinnen (11,61%).

Bij de RKW tellen de vaste en tijdelijke onderwijskrachten ten laste van de drie Gemeenschappen 66.852 rechthebbende gezinnen. De ex-ambtenaren (artikel 101, 3de lid, 2°-4° KBW en oorlogsslachtoffers) tellen 11.526 rechthebbende gezinnen (4,26%). Daarnaast bedient de RKW ook derde instellingen met 2.364 gezinnen in december 2002.

Dit betekent dat het totale marktaandeel van de RKW in de overheidssector 29,88% bedraagt.

De rubriek "Autonomen" in de tabellen hieronder omvat alle instellingen die zelf de kinderbijslag betalen aan hun personeel. Het aandeel van deze autonomen bedraagt 20,13% van het totaal aantal gezinnen in de overheidssector.

Uit de tabel A blijkt ook dat de verdeling van de rechtgevendende kinderen over de hierboven vernoemde instellingen niet helemaal gelijkloopt met de verdeling van de gezinnen. De leerkrachten tellen immers bijna 27% van het aantal kinderen en minder dan 25% van het aantal gezinnen. Ze hebben dan ook het hoogste gemiddelde kinderaantal 1,90. Ook de derde instellingen bediend door de RKW hebben een iets hoger dan gemiddeld kinderaantal, met name 1,80. De ex-ambtenaren scoren het laagst met gemiddeld 1,35 kinderen maar dit is normaal aangezien het vooral om gepensioneerden, wezen en invaliden gaat.

Tabel A :Absolute en relatieve verdeling van de rechtgebende gezinnen en rechtgevendenden per instelling -31/12/2002

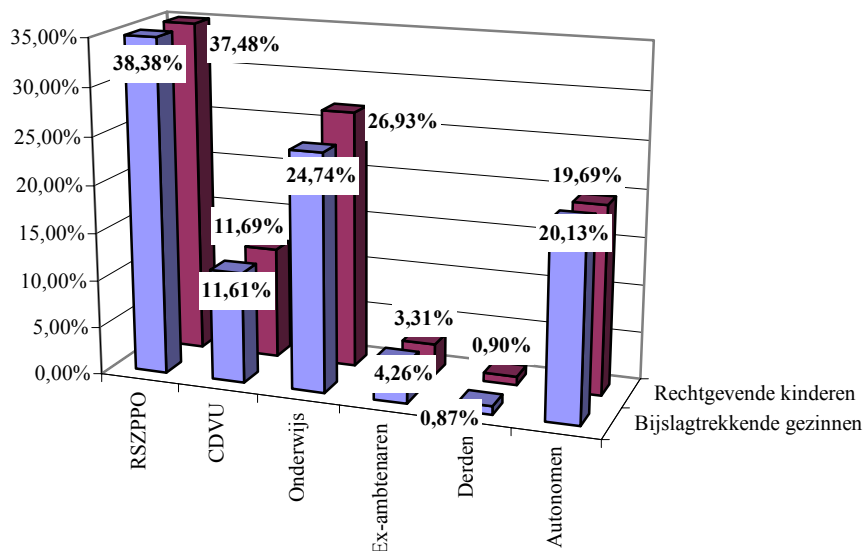
Instellingen	Rechtgebende gezinnen		Rechtgevendende kinderen	
	Abs.	%	Abs.	%
RSZPPO	103.735	38,38%	176.819	37,48%
CDVU	31.369	11,61%	55.144	11,69%
Onderwijs	66.852	24,74%	127.047	26,93%
Ex-ambtenaren (1)	11.526	4,26%	15.596	3,31%
Derden (2)	2.364	0,87%	4.260	0,90%
Autonomen (3)	54.405	20,13%	92.902	19,69%
Totaal	270.251	100%	471.768	100%

(1) Gewezen ambtenaren (art. 101, 3de lid, 2°-4°, KBW) en oorlogslachtoffers

(2) Derde instellingen (art. 101, 4de lid, KBW)

(3) Overheidsinstellingen die zelf uitbetalen

Grafiek 1: Spreiding van het aantal gezinnen en het aantal rechtgevendende kinderen per betalingsinstelling - december 2002 - in %

3. De rechthebbende gezinnen

3.1 De rechthebbende gezinnen volgens schaal

De verdeling van de rechthebbende gezinnen volgens de schaal verschilt aanzienlijk van de ene instelling tot de andere wegens de bijzondere kenmerken van iedere instelling (zie inleiding).

In 2002 telde de RSZPPO 89.9650 rechthebbende gezinnen die kinderbijslag genoten aan de gewone schaal, of 86,42% van het totaal. Het totaal van de verhoogde schalen bedroeg 14.085 eenheden (of 13,58% waarvan 9,37% voor de werklozen en de gepensioneerden).

Voor het onderwijzend personeel, de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven en de autonomen vertegenwoordigt de kinderbijslag aan de gewone schaal meer dan 99% van het geheel.

Bij de gewezen ambtenaren is het aandeel van de gewone schaal het laagste: 45,69% van het totaal. Het geheel van de verhoogde schalen is voor deze groep onderverdeeld als volgt:

- 42,34% voor de wezenschaal;
- 9,61% voor de invalidenschaal;
- 2,36% voor de werklozen en gepensioneerden aan de verhoogde schaal.

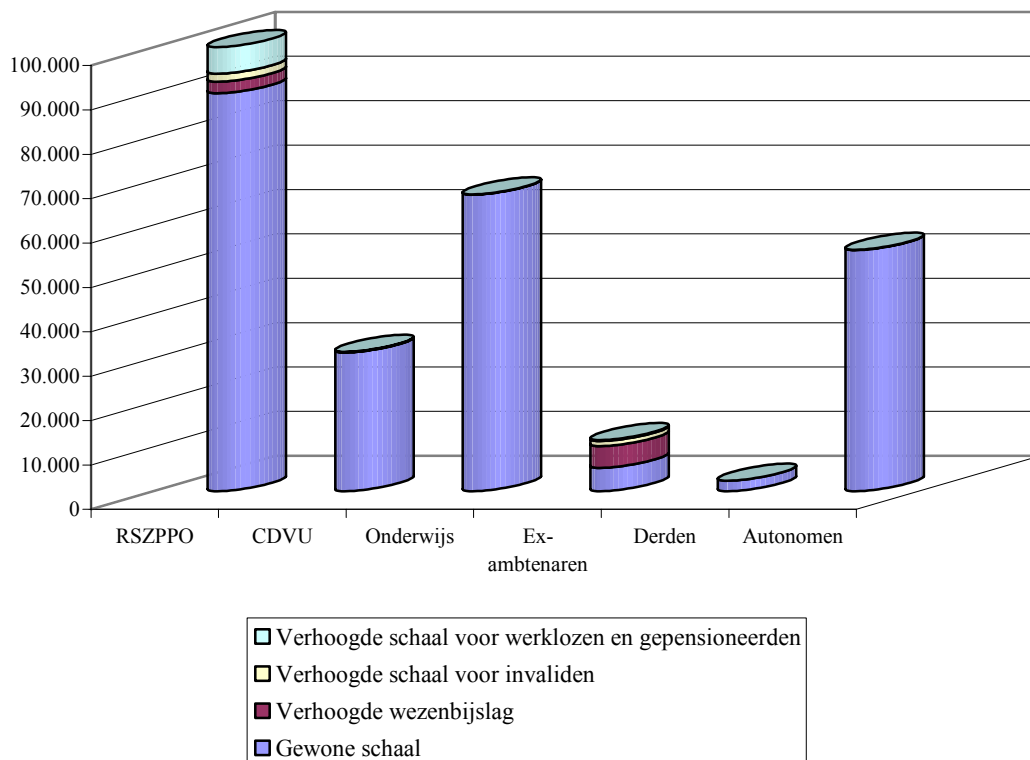
Tabel B : Absolute verdeling van de rechthebbende gezinnen volgens de schaal- 31/12/2002

Instellingen	Gewone schaal	Verhoogde wezenbijslag	Verhoogde schaal voor invaliden	Verhoogde schaal voor werklozen en gepensioneerden	Totaal van de schalen
RSZPPO	89.650	2.609	1.761	9.715	103.735
CDVU	31.235	83	36	15	31.369
Onderwijs	66.830	7	6	9	66.852
Ex-ambtenaren	5.266	4.880	1.108	272	11.526
Derden	2.317	40	6	1	2.364
Autonomen	54.295	70	26	14	54.405
Totaal	249.593	7.689	2.943	10.026	270.251

Tabel C : Relatieve verdeling van de rechtgebende gezinnen volgens de schaal- 31/12/2002

Instellingen	Gewone schaal	Verhoogde wezenbijslag	Verhoogde schaal voor invaliden	Verhoogde schaal voor werklozen en gepensioneerden	Totaal van de schalen
RSZPPO	86,42%	2,52%	1,70%	9,37%	100%
CDVU	99,57%	0,26%	0,11%	0,05%	100%
Onderwijs	99,97%	0,01%	0,01%	0,01%	100%
Ex-ambtenaren	45,69%	42,34%	9,61%	2,36%	100%
Derden	98,01%	1,69%	0,25%	0,04%	100%
Autonomen	99,80%	0,13%	0,05%	0,03%	100%
Totaal	92,36%	2,85%	1,09%	3,71%	100%

Grafiek 2: Spreiding van het aantal gezinnen volgens schaal per betalingsinstelling - december 2002

Tabel 1.1 (zie bijlage) toont de ontwikkeling van het aantal rechthebbende gezinnen volgens de schaal die ze ontvangen.

Het totale aantal gezinnen is volgens deze ramingen nagenoeg constant gebleven. De daling van bijna 1% tussen 2001 en 2002 kan verklaard worden door de transfer van de dossiers van de contractuelen werkzaam bij de autonome overheidsbedrijven (Belgacom, BIAC, Belgocontrol en De Post) naar het stelsel voor werknemers vanaf juli 2002.

Wat de evolutie in de periode 1993-2002 betreft, is een belangrijke vaststelling dat het aantal gezinnen met een werkloze of gepensioneerde rechthebbende in een periode van tien jaar bij de overheidssector met meer dan 75% is toegenomen tot een totaal van 10.026. Deze stijging is natuurlijk in hoofdzaak te wijten aan de werklozen bij de plaatselijke en provinciale overheidsdiensten. In december 2002 waren er bij de RSZPPO 9.564 gezinnen van werklozen en 151 van gepensioneerden die recht gaven op de hogere schaal. Bij de RSZPPO trok in december 9,37% van de gezinnen de hogere schaal voor werklozen en gepensioneerden, bij de werknemers was dat 10,86%.

92,36% van alle gezinnen in de overheidssector trekt de gewone schaal. Bij de werknemers is dit slechts 73,53%.

In het overheidsstelsel heeft 2,85% van alle gezinnen de wezenschaal, bij de werknemers is dit 3,33%.

De overheid toont veel minder gezinnen in de invalidenschaal: 1,09% tegen 3,25% bij de werknemers.

3.2. Rechthebbende gezinnen volgens het aantal kinderen

Hierboven werd opgemerkt dat het typisch onderwijsgezin 1,9 kinderen telt, het hoogste gemiddelde. Het is dan ook logisch dat deze categorie het grootste aandeel van de gezinnen met twee kinderen telt met 42,21%. Leerkrachten hebben ook het hoogste aandeel gezinnen met drie kinderen of meer, met name 21,21% tegen slechts 17,19% gemiddeld in het totaal van het overheidsstelsel.

Ook de autonomen, die zelf hun kinderbijslag uitbetalen, hebben een aandeel gezinnen met 3 of meer kinderen van bijna 20%.

De plaatselijke overheidsinstellingen hebben het hoogste aandeel gezinnen met één kind (50,30%), hoger dan het gemiddelde van 44,83%.

Tabel D : Absolute verdeling van de gezinnen volgens het aantal kinderen-31/12/2002

Instellingen	Gezinnen met 1 kind	Gezinnen met 2 kinderen	Gezinnen met 3 kinderen en +	Totaal van de gezinnen
RSZPPO	52.180	35.929	15.626	103.735
CDVU	13.643	12.789	4.937	31.369
Onderwijs	24.605	28.065	14.182	66.852
Ex-ambtenaren	8.503	2.278	745	11.526
Derden	989	964	411	2.364
Autonomen	21.223	22.619	10.563	54.405
Totaal	121.143	102.644	46.464	270.251

Tabel E : Relatieve verdeling van de gezinnen volgens het aantal kinderen-31/12/2002

Instellingen	Gezinnen met 1 kind	Gezinnen met 2 kinderen	Gezinnen met 3 kinderen en +	Totaal van de gezinnen
RSZPPO	50,30%	34,64%	15,06%	100%
CDVU	43,49%	40,77%	15,74%	100%
Onderwijs	36,81%	41,98%	21,21%	100%
Ex-ambtenaren	73,77%	19,76%	6,46%	100%
Derden	41,84%	40,78%	17,39%	100%
Autonomen	39,01%	41,58%	19,42%	100%
Totaal	44,83%	37,98%	17,19%	100%

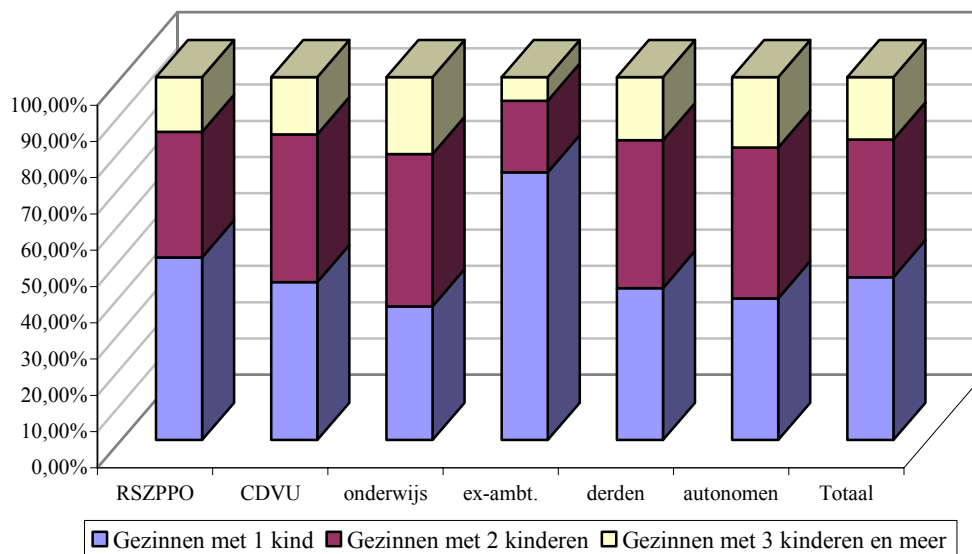
Het aantal gezinnen met één kind bedraagt in de overheidssector minder dan 45% van het totaal aantal gezinnen. Bij de werknemers is dit aandeel bijna 47%.

In de periode 1993-2002 is het gemiddelde aantal kinderen per gezin vrij constant gebleven. Van 1,75 in 1993 en 1994 naar 1,76 van 1995 tot 1997 opnieuw naar 1,75 in 2002.

Het gemiddelde ligt iets lager dan in de kinderbijslagregeling voor werknemers (1,76)¹¹ en veel lager dan in de regeling voor zelfstandigen (1,90).

¹¹ Het gemiddelde voor de werknemers van 1,76 is per bijslagtrekkend gezin. Per rechthebbend gezin is dit gemiddelde bij de werknemers hoger, met name 1,80.

Grafiek 3: Spreiding van het aantal gezinnen volgens het aantal kinderen per betalingsinstelling - december 2002 - in %

4. De rechtgevende kinderen

4.1. De rechtgevende kinderen volgens schaal

Op 31 december 2002 bedroeg het aantal rechtgevende kinderen volgens deze raming 471.768 eenheden, waarvan 438.914 met de gewone schaal (93,04 %) en 32.854 kinderen met verhoogde kinderbijslag (6,96 %).

De vaststellingen gedaan in verband met de rechthebbende gezinnen gelden meestal ook in grote lijnen voor de rechtgevende kinderen verdeeld volgens de schaal.

Het totale aantal rechtgevende kinderen wordt geraamd op 471.768 in 2002 tegen 476.358 in 2001. Zoals hierboven vermeld kan deze daling verklaard worden door de overheveling van de dossiers van de contractuelen van de overheidsbedrijven naar het stelsel van de werknemers.

De belangrijkste vaststelling voor de periode 1993-2002 is dat het aantal kinderen dat recht geeft op de verhoogde schaal gestegen is van 9.443 in 1993 tot 17.947 in 2002. Deze groep maakt 3,80 % uit van alle rechtgevende kinderen in het overheidsstelsel. De stijging is veroorzaakt door de aangroei van het aantal werklozen gezinnen bediend door de RSZPPO.

Als een gevolg van deze twee redenen is het logisch dat het aantal kinderen dat recht geeft op de gewone schaal gedaald is van 453.952 eenheden in 1993 naar 438.914 eenheden in 2002 (een daling met - 3,31%). De kinderen met de gewone schaal maken nog maar 93 % uit van alle rechtgevende kinderen, tegen nog 95% in 1993.

Het aantal rechtgevende kinderen met de schaal voor wezen is nagenoeg ongewijzigd gebleven, het wordt geraamd op 10.132 kinderen in december 2002.

De kinderen van invalide rechthebbenden maken volgens deze raming 1% uit van het totaal aantal kinderen in het overheidsstelsel. Tegenover 1993 is er een stijging waarneembaar van bijna 14% die verklaard kan worden door de stijging bij de ex-ambtenaren (art. 101, al. 3, 2-4, KBW) die bediend worden door de RKW.

Tabel F: Verdeling van de rechtgevende kinderen naar de schaal in absolute cijfers-31/12/2002

Instellingen	Gewone schaal	Verhoogde wezenbijslag	Verhoogde schaal voor invaliden	Verhoogde schaal voor werklozen en gepensioneerden	Alle schalen samen
RSZPPO	152.995	3.460	2.874	17.490	176.819
CDVU	54.957	83	69	35	55.144
Onderwijs	127.006	14	9	18	127.047
Ex-ambtenaren	7.009	6.446	1.765	376	15.596
Derden	4.192	54	13	1	4.260
Autonomen	92.755	75	45	27	92.902
Totaal	438.914	10.132	4.775	17.947	471.768

Tabel G: Verdeling van de rechtgevende kinderen naar de schaal in percentage-31/12/2002

Instellingen	Gewone schaal	Verhoogde wezenbijslag	Verhoogde schaal voor invaliden	Verhoogde schaal voor werklozen en gepensioneerden	Alle schalen samen
RSZPPO	86,53%	1,96%	1,63%	9,89%	100%
CDVU	99,66%	0,15%	0,13%	0,06%	100%
Onderwijs	99,97%	0,01%	0,01%	0,01%	100%
Ex-ambtenaren	44,94%	41,33%	11,32%	2,41%	100%
Derden	98,40%	1,27%	0,31%	0,02%	100%
Autonomen	99,84%	0,08%	0,05%	0,03%	100%
Totaal	93,04%	2,15%	1,01%	3,80%	100%

4.2. De rechtgevende kinderen per rang

Gemiddeld zijn in de overheidssector 56,13% van de kinderen van eerste rang. Dit komt goed overeen met het stelsel van de werknemers waar dit gemiddelde 56,33% bedraagt.

Voor kinderen van rang 2 ligt het gemiddelde van de overheidsinstellingen (31,15%) iets hoger dan dat van de werknemers (30,46%).

Het is dan ook logisch dat het aandeel van de rechtgevende kinderen van de grote gezinnen (3 kinderen en meer) iets hoger ligt bij de werknemers (13,20%) dan bij de overheidssector (12,73%). Een groot verschil is er echter niet.

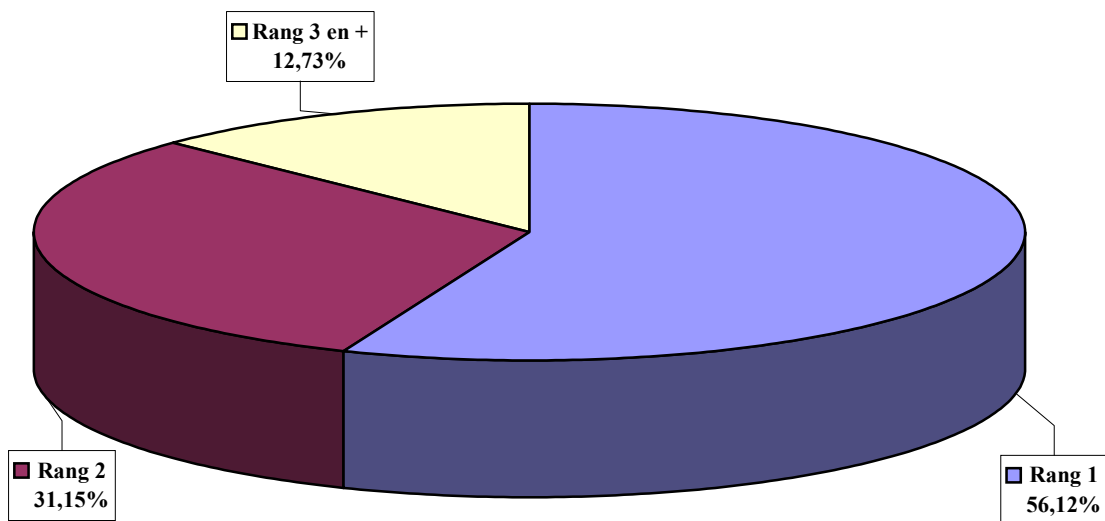
Tabel H: Verdeling van de rechtgevende kinderen naar rang in absolute cijfers - 31/12/2002

Instellingen	Kinderen van rang 1	Kinderen van rang 2	Kinderen van rang 3 en volgende	Totale bestanden van de kinderen
RSZPPO	103.012	52.057	21.750	176.819
CDVU	31.283	17.605	6.256	55.144
Onderwijs	66.727	42.273	18.047	127.047
Ex-ambtenaren	11.390	3.107	1.099	15.596
Derden	2.360	1.376	524	4.260
Autonomen	50.011	30.521	12.370	92.902
Totaal	264.783	146.939	60.046	471.768

Tabel I: Verdeling van de rechtgevende kinderen naar rang in percentages - 31/12/2002

Instellingen	Kinderen van rang 1	Kinderen van rang 2	Kinderen van rang 3 en volgende	Totale bestanden van de kinderen
RSZPPO	58,26%	29,44%	12,30%	100%
CDVU	56,73%	31,93%	11,34%	100%
Onderwijs	52,52%	33,27%	14,20%	100%
Ex-ambtenaren	73,03%	19,92%	7,05%	100%
Derden	55,40%	32,30%	12,30%	100%
Autonomen	53,83%	32,85%	13,32%	100%
Totaal	56,13%	31,15%	12,73%	100%

**Grafiek 4: Kinderbijslag in het stelsel van de openbare overheid.
Aantal rechtgegenden per rang - december 2002**

5. De rechtgevende kinderen per leeftijdsgroep

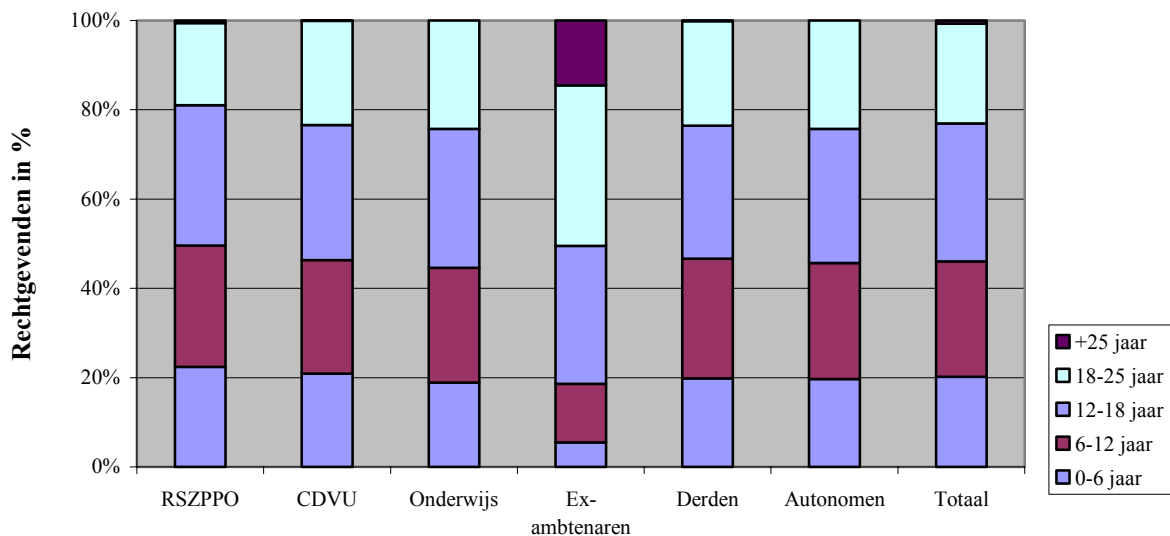
De verdeling van de rechtgevende kinderen naar leeftijdsgroepen vertoont enkele verschillen van de ene instelling tot de andere.

Het grootste aandeel rechtgevende kinderen van 0 tot 6 jaar treffen we aan bij de RSZPPO, namelijk 22,40 %, het laagste bij de leerkrachten met 18,87%. De ex-ambtenaren worden hier buiten beschouwing gelaten, zoals reeds gebleken is gaat het hier om een aparte categorie (deze groep telt zelfs 14,56% rechtgevendenden van 25 jaar en ouder).

Opvallend is het lage aandeel van de kinderen in de leeftijdsgroep van 18-25 jaar bij de plaatselijke overheidsinstellingen, slechts 18,45% tegen 22,29% bij het totaal van de overheidssector.

De leeftijdsstructuur van de kinderen in de overheidssector is veel ouder dan die in de werknemerssector. Bij de werknemers is 28,42% van de kinderen jonger dan 6 jaar, bij de overheid is dit maar 20,12%. Bij de werknemers is 14,29% tussen 18 en 25 jaar, bij de overheid maar liefst 22,29%. Dit weerspiegelt dan ook de oudere bevolkingsstructuur in de overheidssector. Een andere verklarende factor kan de hogere scolariteit zijn bij onder andere de kinderen van de leerkrachten.

Grafiek 5: Spreiding per betalingsinstelling van het aantal kinderen per leeftijdsgroep - december 2002 - in %

Tabel J: Verdeling van de rechtgevende kinderen naar leeftijdsgroepen, in absolute cijfers - 31/12/2002

Instellingen	Kinderen 0-6 jaar	Kinderen 6-12 jaar	Kinderen 12-18 jaar	Kinderen 18-25 jaar	Kinderen +25 jaar	Totaal bestand kinderen
RSZPPO	39.604	48.122	55.500	32.631	962	176.819
CDVU	11.517	14.018	16.698	12.887	24	55.144
Onderwijs	23.979	32.685	39.581	30.790	12	127.047
Ex-ambtenaren	855	2.053	4.819	5.599	2.270	15.596
Derden	844	1.143	1.270	996	7	4.260
Autonomen	18.107	23.840	27.669	22.259	21	92.902
Totaal	94.906	121.861	145.537	105.162	3.296	471.768

Tabel K: Verdeling van de leeftijdsgroepen over de instellingen in percentages -31/12/2002

Instellingen	Kinderen 0-6 jaar	Kinderen 6-12 jaar	Kinderen 12-18 jaar	Kinderen 18-25 jaar	Kinderen +25 jaar	Totaal bestand kinderen
RSZPPO	22,40%	27,22%	31,39%	18,45%	0,54%	100%
CDVU	20,89%	25,42%	30,28%	23,37%	0,04%	100%
Onderwijs	18,87%	25,73%	31,15%	24,24%	0,01%	100%
Ex-ambtenaren	5,48%	13,16%	30,90%	35,90%	14,56%	100%
Derden	19,81%	26,83%	29,81%	23,38%	0,16%	100%
Autonomen	19,49%	25,66%	29,78%	23,96%	0,02%	100%
Totaal	20,12%	25,83%	30,85%	22,29%	0,70%	100%

Tabel 3.3 (zie bijlage) toont de evolutie van de verdeling van de rechtgevende kinderen over de verschillende leeftijdsgroepen in de periode 1993-2002.

Hieruit kan afgeleid worden dat de leeftijdsstructuur van de kinderen in het overheidsstelsel sterk verouderd is in de afgelopen tien jaar.

In 2002 telde men 94.906 rechtgevende kinderen van 0 tot 6 jaar (20,12 % van alle kinderen). In 1993 telde die groep nog 111.842 kinderen (bijna 24% van het totaal).

De groep van de 6 tot 12-jarigen is ook gekrompen van 132.281 eenheden in 1993 (27,69% van het totaal) naar 121.861 in 2002 (25,83 % van het totaal).

De leeftijdsgroepen van 12 tot 18 jaar en van 18 tot 25 jaar zijn echter gestegen, met respectievelijk 10,39% en 9,34%.

De categorie 12-18 jaar maakt daardoor nu 31 % uit van het totale aantal kinderen, net zoals in 1993 is het de grootste categorie. De leeftijdsgroep van 18 tot 25 jaar vertegenwoordigde in 2002 meer dan 22% van het aantal kinderen, wat meer is dan het aandeel van de jongste leeftijdsgroep. In 1993 waren deze verhoudingen nog omgekeerd.

Het aandeel van de gehandicapten boven de 25 jaar loopt verder terug. Het is een groep die niet meer aangroeit omdat het recht voor gehandicapten beperkt is tot 25 jaar, reeds vanaf 1987. Enkel de gehandicapten geboren vóór juli 1966 blijven nog hun verworven rechten behouden.

6. Geboorten en adopties

Het aantal geboorten dat recht geeft op een kraamuitkering in de overheidssector werd voor 2002 geraamd op 14.363.

Daarvan waren er 6.944 (48,35 %) van de 1^e rang en 7.419 (51,62 %) van de 2^e of een volgende rang.

Het aantal kraamuitkeringen in de overheidssector vertegenwoordigt ongeveer 13% van het totaal aantal geboorten in de vier stelsels van gezinsbijslagen. Dit is minder dan zijn aandeel in het totaal aantal kinderen van de vier stelsels (ongeveer 19%). Een verklaring hiervoor kan gevonden worden in de verouderde bevolking van het personeel van de overheid.

Het aantal adopties in 2002 bij de overheid kan geraamd worden op 119. De leerkrachten kennen een relatief groot aantal adopties (46 in 2002).

7. Uitgaven

Voor 2002 worden de uitgaven voor kinderbijslag (zonder kraamuitkeringen en adoptiepremies) voor de overheidssector geraamd op 801,1 miljoen euro, wat een gemiddelde is van 1.698 euro per jaar en per kind (zie tabel 5.1. als bijlage). Bij de werknemers is dit 1.726 euro per jaar en per kind. Dit verschil kan verklaard worden door het hoger aandeel van de werklozen in het werknemersstelsel.

Het bedrag van de kraamuitkeringen en de adoptiepremies wordt geraamd 12,42 miljoen euro.

In totaal werd in 2002 voor de gezinsbijslag van de overheidssector dus 813,52 miljoen euro uitgekeerd voor 471.768 kinderen.

8. Besluit

Volgens deze studie wordt het aantal rechthebbende gezinnen in het overheidsstelsel in december 2002 geraamd op 270.251. Deze raming is betrouwbaar aangezien ze grotendeels gesteund is op, weliswaar gefragmenteerde, administratieve statistieken.

Het aantal gezinnen is gedaald tegenover 2001. Dit kan verklaard worden door de overheveling vanaf juli 2001 van de dossiers van de contractuele werknemers van de overheidsbedrijven (Belgacom, BIAC, Belgocontrol, De Post) naar het kinderbijslagstelsel voor werknemers. Voorheen werden ze behandeld en betaald door deze instellingen zelf.

Eind 2002 ontving 92,36% van het totaal aantal gezinnen in het overheidsstelsel kinderbijslag tegen de gewone schaal. Het aantal gezinnen dat recht heeft op de hogere schaal voor werklozen of gepensioneerden is sterk toegenomen, van 5.709 in 1993 tot 10.026 in 2002. Deze toename kan verklaard worden door de toename van het aantal werklozengezin dat bediend worden door de RSZPPO, de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid voor Plaatselijke en Provinciale Overheidsdiensten.

In de periode 1993-1999 is het gemiddelde kindertal per bijslagtrekkend gezin vrij constant gebleven (1,75 in 2002). Dat gemiddelde is lager dan in de kinderbijslagregeling voor werknemers (1,77) en in die voor zelfstandigen (1,90).

In totaal waren er in december 2002 in het overheidsstelsel 471.768 kinderen. In de afgelopen tien jaar is de leeftijdsstructuur van de kinderen in het overheidsstelsel sterk verouderd. Eind 1993

vertegenwoordigden de kinderen van minder dan 12 jaar nog meer dan 51% van het totaal aantal kinderen. Eind 2002 is hun aandeel gezakt tot minder dan 46%.

Het aantal kinderen in de leeftijdsgroepen van 12 tot 18 jaar en van 18 tot 25 jaar is daarentegen gestegen met 10%. Hun aandeel in het totaal aantal is gestegen van 48% in 1993 tot 53% eind 2002.

Het aantal geboorten die recht geven op de uitkering van kraamgeld is voor 2002 geraamd op 14.336 eenheden.

Tenslotte kan opgemerkt worden dat de overheidssector in 2002 een aandeel heeft van 19% in het totaal aantal rechthebbenden van de vier stelsels van gezinsbijslag die in België bestaan. Zijn aandeel in het totaal aantal kinderen kan geraamd worden op 18,5% door een gemiddeld kleiner aantal kinderen per gezin.

De totale uitgaven aan gezinsbijslagen (met inbegrip van kraamgeld en adoptiepremie) voor de overheidssector in 2002 kunnen geraamd worden op 813,52 miljoen euro.

Het aandeel in de uitgaven betekent ook ongeveer 18,4% van de totale uitgaven aan gezinsbijslag in België.